

Värmlands Anor

1992:4

December 1992

Medlemstidning för Värmlands Slaktforskarförening

Pris 30:-

Årgång 9

Utförliga referat från Riksstämman

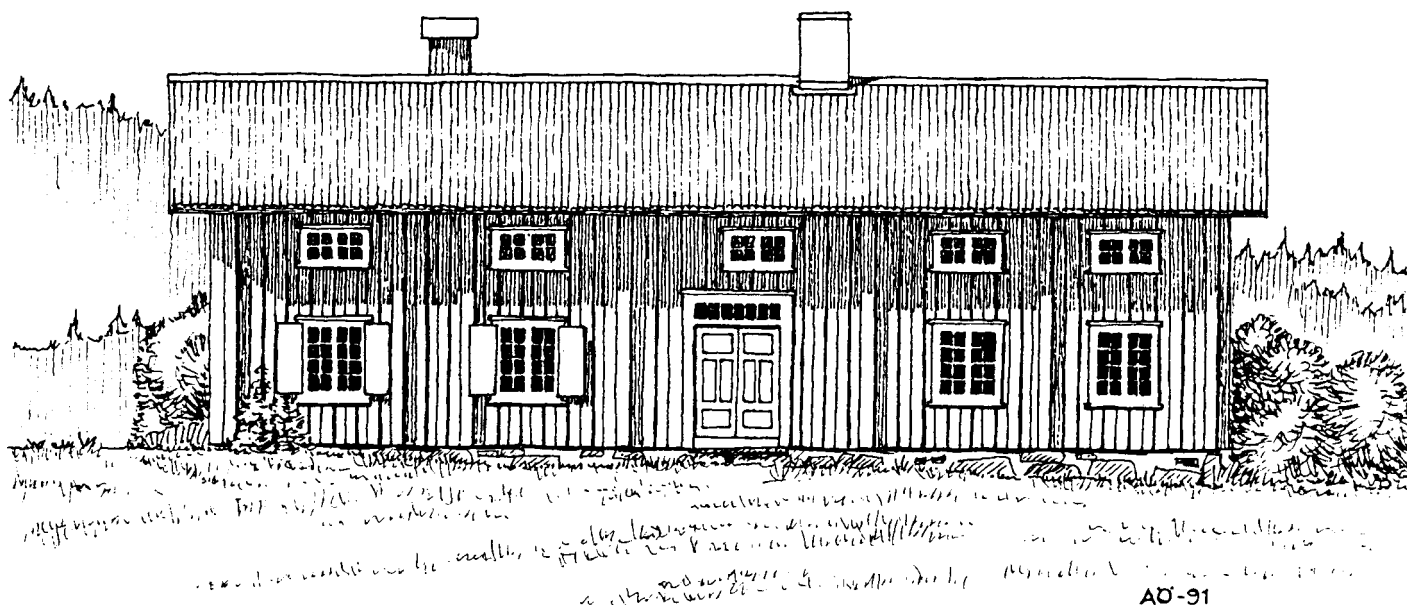
Sidorna 2-6

Vem kladdar i kyrkböckerna?

Sida 19

I skogsfinnarnas spår

Sida 10

Purala är Solör-Värmland Finnkulturförenings gård i Röjdåfors, nära norska gränsen. Garden besöktes vid resan till Niittaho Torsby Finnkulturcentrum lördagen den 3 oktober. Teckning av Arne Östman 1991.

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Upplaga 500 ex, 4 ggr/år

Föreningens adress Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga

Medlemsavgift kronor 90 per år

Familjemedlem kronor 10 per år

Postgiro 46 % 60-5

Redaktör Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums

Arkiv Emigrantregistret, Box 331, 652 08 Karlstad. Telefon 054-159272

Besöksadress Gamla Badhuset, N Strandgatan 4, Karlstad

Produktion Consulting Data, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad

Manusstopp för 1993:1 är 5 februari 1993

Innehåll

Ordförandekonferensen	Sida 2
	Sida 3
Släktforskardagarna	Sida 5
Forskaren Bo Cider	Sida 7
Första bussen i Väse	Sida 8
Valloninvandringen	Sida 9
Möte i Gamla Badhuset	Sida 10
I skogsfinnarnas spår	Sida 10
Antavla 21	Sida 12
Domböckerna	Sida 15
Borgviks bruksarkiv	Sida 16
Hemgång hos landbo 1550	Sida 17
Släktforskarens vägar	Sida 18
Vem kladdar ...	Sida 19
Ur blad och Forum	Sida 19
Frågor och Svar	Sida 20
Boktips	Sida 21
Anor sökes	Sida 22
Nya medlemmar 1992	Sida 22

Ordförande konferensen

Släktforskardagarna i Uppsala inleddes den 14 augusti med den sedvanliga ordförandekonferensen. Ämnet för dagen var SVARs framtidsvisioner och som underlag för diskussionen hade vi i förväg erhållit SVARS fördjupade anslagsframställning. För den intresserade finns denna digra lunta att låna från vårt arkiv i Gamla Badhuset.

Byråchefen Bengt Erik Näsholm inledde med en sammanfattning av anslagsframställningen. I framtiden kommer man att som hittills vara beroende av arbetsmarknadsverket även om man räknar med att öka de egna mtäkterna från rörelsen. SVAR tvingas att bli mer kommersiell. Personalens kompetens mom t ex administration och ADB behöver förstärkas. Ytterligare s k arbetsenheter står på önskelistan. Man tankar då närmast på Sydsverige. Även lokala mikrokortcentra finns med i framtidsbilden. Problemet är hur dessa skall kunna finansieras - utan medintressenter går det inte. En utökning av produktsortimentet kan tankas. Här diskuteras person- och ortregister till domböcksmaterial samt även mikrokort av finskt material.

Huvuddelen av SVARs egna intäkter kommer från ca 25 000 släktforskare. 250 000 volymer utlånas årligen. Enskilda kunders köp av kort ökar mer och mer. I framtiden hoppas man kunna bredda marknaden. Man tänker då närmast på hembygdsforskningen och den akademiska forskningen.

Så var det dags för grupparbetet som gick ut på att diskutera fram synpunkter på SVARs framtidsvisioner. Vid redovisningen visade det sig att de olika grupperna kommit fram till ganska likartade slutsatser.

Fler filmer

Gruppen som undertecknad deltog i redovisade följande.

Filmning av nedanstämde material vore önskvärt:

- Ortsregister till husförhörlängder som gjorts efter mormonfilmernas tillkomst.

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 667 00 Forshaga. Telefon 054-72754

Vice ordförande Bernhard Granholm, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums. Telefon 0555-11153

Sekreterare Stig Jonasson, Drevstagan 49 A, 681 00 Kristinehamn. Telefon 0550-17109

Kassör Harald Persson, Malm-torgsgatan 18, 653 40 Karlstad. Telefon 054-118777

Materialförvaltare Bo Cider, Skol-gatan 12, 660 60 Molkom. Telefon 0553-10378

Registrator Sonja Peterson, Ölmegatan 9 A, 652 30 Karlstad. Telefon 054-119411

Ledamot Eivor Lantz, Lindersvägen 5, 663 02 Hammarö. Telefon 054-525227

Styrelsesuppleanter Bertel Swansson, Bruns-kog, 670 30 Edane. Telefon 0570-55023

Gunhild Svensson, Odalvägen 15, 653 50 Karlstad. Telefon 054-531448

Janet Leffler, Trumberget 5, 663 00 Skoghall. Telefon 054-513711

Valla Johansson, Industrigatan 12 E, 661 00 Säffle

Revisorer Inger Prånge, Karlstad
Gunnar Jonsson, Säffle

Revisorssuppleant Bengt Tholin, Karlstad

Valberedning Ulla Larsson, Edsvalle. Telefon 054-39117

Allan Johansson, Säffle
Gunnar Bergström, Karlstad

- Bouppteckningar

- Mantalslängder, i första hand där kyrkböckerna ej är bevarade.

- Flyttningsböcker som inte är filmade.

Vidare efterlyste vi vad det finns för samarbete mellan SVAR och Lantmäteriet och även mellan SVAR och emigrantregistren.

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 2

Vi menade också att det var tveksamt om det skulle ingå i SVARs uppgifter att upprätta person- och ortregister till domböcker.

Släktforskarna är den huvudsakliga kundgruppen hos SVAR som i sin tur är beroende av statliga bidrag för sin

överlevnad. Detta förhållande ger anledning till viss oro. Uppenbarligen måste släktforskarna visa att de är villiga att ta åtminstone ett visst ekonomiskt ansvar här. Direktkontakt mellan forskarna och SVAR kopplad till en enhetlig avgift över hela landet tycks inte vara en alldeles främmande åsikt bland många företrädare för vår hobby.

Årskort hos SVAR?

Själv framförde jag min i denna medlemstidning tidigare redovisade åsikt om ett årskort hos SVAR.

Lars-Gunnar Sander

Riksstämman

Arets **riksstämma** blev en ovanligt effektiv och välorganiserad tillställning. Tidigare år har det **alltid uppstått något** strul, dock inte i år. **Men så** valdes **också** att leda förhandlingarna Sveriges högst meriterade mötesordförande. ingen mindre än Ingegerd **Troedsson**, riksdagens talman och **tillika** hängiven släktforskare.

De närvarande ombuden, bland vilka Bernhard Granholm och **undertecknad** representerade vår förening, fick en mycket **lärorik lektion** i hur man leder **ett** större föreningsmöte.

Styrelsen beviljades **ansvarsfrihet** för det gångna året och Allan **Grund** omvaldes till **förbundsstyrelsens** ordförande. Ny i **styrelsen** blev Carl-Olof Sahlin **från** Täby som efterträdde Holger **Sjöstedt** vilken undanbett sig **åter**val. Ekonomien **har** avsevärt förbättrats **jämfört** med **föregående** år. Före avsättning till reserver visar resultaträkningen ett överskott på **tvåhundra**ttiosex tusen kronor.

Också **verksamhetsplanen** för 1993 **godkändes**. Se sida 4.

På **styrelsens** förslag beslutades stämman om oförändrade avgifter **för** 1993, dvs 150 kr för stödjande medlemmar och 9 **kr/medlem** för föreningar.

Åtta motioner **behandlades på stämman**. Jag tänker inte tynga detta referat med att **redogöra** för alla **åtta** eftersom flertalet var av arten **procedurfrågor** och mindre intressanta för den enskilde **släktforskaren**.

SSFs ordförande Allan Grund överlämnar mötesordförandeskapet till Ingegerd Troedsson. Fotograf Bernhard Granholm

Mötespresidiet. Ordf Ingegerd Troedsson och sekr Elisabeth Thorsell. Fotograf Bernhard Granholm

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 3

Alingsås Släktforskarförening, flitig motionär, återkom även i år med sitt krav på att utgivningen av Svenska Antavlor skulle läggas ned. I skriftligt remissvar hade vi liksom ett antal andra föreningar (utom en) motsatt sig detta förslag. Motionen avslogs också men stämman uppmanade medlemsföreningarna att höra sina medlemmars synpunkter på hur skriften i fråga kan utvecklas. Du som läser detta är alltså välkommen med synpunkter till vår styrelse, gärna som inlägg i VärmlandsAnor.

Falbygdens Släktforskarförening hade i en motion tagit upp den gamla segslitna frågan om SVAR och biblioteken. Man menade att forskarna borde ha direktkontakt med SVAR och att en enhetlig avgift för hela landet borde införas. Förslaget gick ut på att förbundsstyrelsen skulle ta upp en diskussion med Riksarkivet och Statens kulturråd kring dessa frågor. Stämman beslutade att förbundet skall utreda frågan och ta kontakt med nämnda instanser.

Under övriga frågor diskuterades de dåliga öppethållandetiderna (speciellt Vadstena) samt bristen på biiga parkeringsplatser vid landsarkiven. Åt förbundsstyrelsen uppdrogs att ta kontakt med Riksarkivet i dessa frågor.

Lars-Gunnar Sander

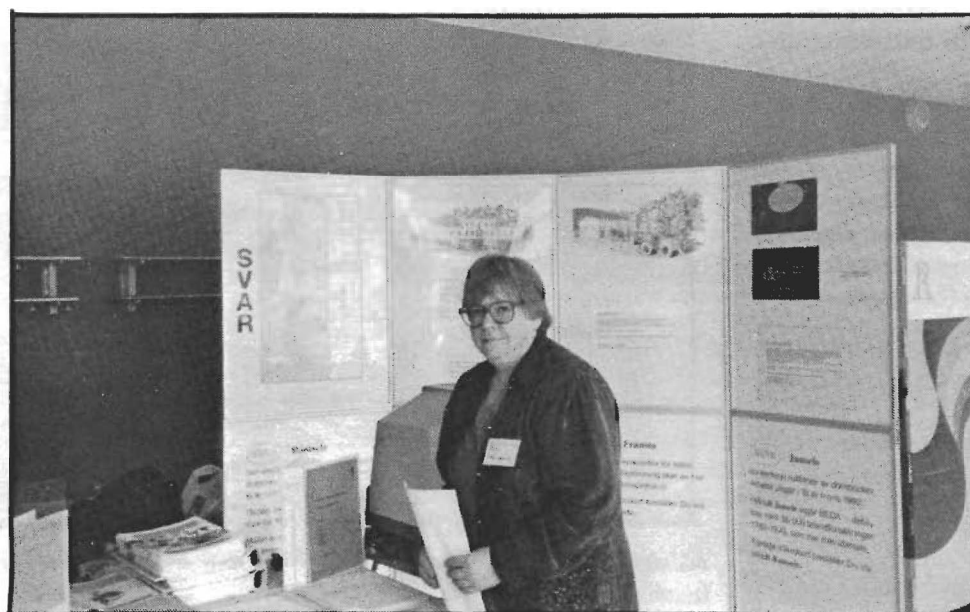
För Sveriges Släktforskarförbund

Verksamhetsplan 1993

Utöver rutinbetonad verksamhet skall ~~inriktningen~~ främst vara:

- 1.0 Ledning m m
- 1.1 Stöd och information till medlemmar
- 1.2 Uppföljning av arbete med regional organisation
- 1.3 Medlemsvärvning och extern information
- 1.4 Stöd och medverkan vid föreningsbildning
- 2.0 Bevakning av följande områden:
 - 2.1 Folkbokföringen
 - 2.2 Arkivväsendet
 - 2.3 Ruiifii och mikrokort för forskning
 - 2.4 EG-integration
 - 2.5 Bibliotekens service och avgifter
 - 2.6 Den tekniska utvecklingen
 - 2.7 Etik- och integritetsfrågor
 - 2.8 Uppföljning av stämmobeslut
- 3.0 Utredning, projekt o dyl
 - 3.1 Inventering av tillgång till register
 - 3.2 Kartläggning av tryckta arkivalier
 - 3.3 Släktforskarförteckning
 - 3.4 Åtgärder i fråga om förstörda kyrkböcker
 - 3.5 Gravstensinventering
 - 3.6 Genealogisk biografi
 - 3.7 Kontakter med svenska bosättningsområden utomlands
 - 3.8 Forskningsvägar i länder utom Norden
 - 3.9 Kontakter med utländska släktforskarorganisationer

- 3.10 Undersökning av mikrokort i finska arkivalier
- 3.11 Deltagande i nordisk konferens i Danmark
- 4.0 Förlagsverksamhet
- 4.1 Släkthistoriskt Forum ges ut med fem nummer
- 4.2 Svenska Antavlor ges ut med två nummer
- 4.3 Årsbok 1993 ges ut och årsbok 1994 förbereds
- 4.4 Ev ytterligare skrifter ges ut eller förbereds
- 5.0 Utbildning
 - 5.1 Stöd till regionala kurser där så krävs
 - 5.2 Utveckling av planer och material för utbildning
 - 5.3 Komplettering av föreläsarbanken
 - 5.4 Utveckla samverkan med studieförbunden
- 6.0 Försäljning
 - 6.1 Förnyelse av sortimentet
 - 6.2 Effektivare marknadsföring
 - 6.3 Utredning av bonussystem
- 7.0 Administration, personal, ekonomi o dyl
 - 7.1 Åtgärder för att förbättra Förbundets ekonomi
 - 7.2 Utveckling av kansliverksamheten
 - 7.3 Lokalfrågan i Göteborg bevakas
 - 7.4 Satsning på ökat statligt stöd
 - 7.5 Uppbyggnad av reservfond

Irma Ridbäck, SVAR, vid SVARs monter. Fotograf Bernhard Granholm

Slaktforskarlagarna i Uppsala

Samlingsställning av intryck gjorda av Anna Landgren, Kerstin och Margareta Modén, Lars-Gunnar Sander, Anna-Lisa och Bernhard Granholm samt från Henry Norlin i Ådalens Släktforskarförening (Äldre invandring från Estland och Lettland). Vi redovisar kortfattade fakta, som vi samlat in och noterat från några av föredragen.

Av 40-talet utställare var bara en fjärdedel släktforskarföreningar.

Det var i stort sett samma utställare som föregående år, men nyheter var en central station för organiserat anbyte och att DIS visade experiment med sockenkartor på dator.

Av kunglig börd: sagor, lögn och förfalskning. Förste arkivarie Ingemar Carlsson.

"Tror du att du i arkiven kan finna belägg för att du är av kunglig börd? - Glöm det!". Ungefär så inleddes rubricerade föredrag. Ingemar Carlsson, som är föreståndare för Bernadotteska arkivet, berättade att det finns ingenting skrivet om t ex de utbetalningar, som gjordes efter kungarnas besök hos sina kvinnliga undersåtar i landet. Dessa transaktioner skrevs på andra konton och doldes. Likaledes gjordes fiktiva noteringar i kyrkböckerna. Det födda barnet fick andra föräldrar i arkivet. Ofta står äldre släktingar till modern som föräldrar till barnet.

Ovannämnda problem med att fastställa sena tiders anor var det ena temat i föredraget. Det andra temat var äldre tiders släktkrönikor, vars anlinjer går långt tillbaka i tiden. Där finns det bland materialet sådant som är ren glädjegenealogi. De mest fantasifyllda krönikorna härleder släktskap med asagudarna. Sådana antavlor faller på sin orimlighet, men det finns andra släktutredningar där det är svårare att bedöma äktheten. I vissa fall finns dock omständigheter som gör att trovärdigheten kan ifrågasättas. Som exempel nämndes en norsk släktutredning publicerad 1924. Dess författare hade som en av många finesser varit den ende som fått ta del av de intressanta personliga dokumenten efter släktens gamla kvinnliga traditionsbevarare innan de gravsattes med henne i kistan för evigt.

Litteratur: Ingemar Carlsson. Den genealogiska förfalskningen, ur Individ och Historia 1990.

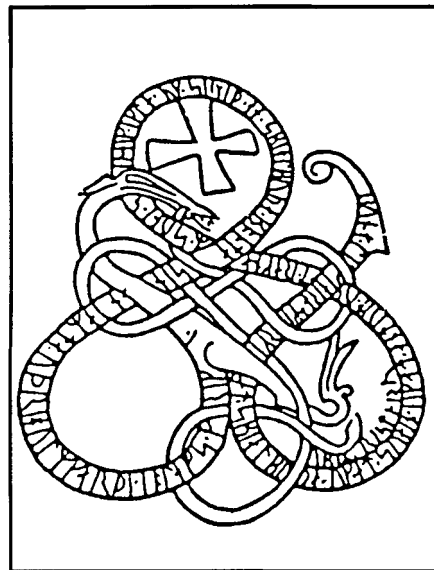
Äldre invandring från Estland och Lettland. Fil dr David Papp.

David Papp föddes 1937 i Wesenberg i Estland. Han är etnolog med studier i Åbo och Stockholm. Han har tjänstgjort vid statens sjöhistoriska museum i Stockholm och vid Ålands sjöfartsmuseum. Han har skrivit om folklivsforskning och sjöfart i Sverige, Estland och Finland. Han har doktorerat om den åländska socknen Lemlands sjöfart.

Invandring från 1200-talet kan dokumenteras. Det dr Papp mest har studerat är allmogens flykt från Estland och Livland under 1700- och 1800-talen. Många hade inga möjligheter att komma överens med den dåtida överheten och blev skinnade in på bara kroppen. Detta utlöste en stor flyktvåg till Sverige. Hit kom man i små fiskebåtar och många var de strapatsrika sjöfärder som då sattes i verket. Eftersom det inte fanns kompasser att tillgå försökte man segla efter solen. Färden gick gärna norr ut mot sydliggaste Finland, sedan utefter Ålands skärgård och vidare mot svenska ostkusten. Det blev en lång sjöresa men något säkrare därför att man då hade land i sikte under långa perioder. Men den flyktvägen kunde inte utnyttjas efter 1809 då ryssarna förde herraväldet över dessa farvatten. Då blev det att segla mera rakt västerut, över stora vatten, vilket betydde större risker med dom små farkosterna.

Det kan vara ganska besvärligt för den som skall forska efter estniska anor i de svenska kyrkböckerna. Där står bara att de kom från Estland eller Livland och ej vilken ort. Flyktningarna tog sig andra namn när de kom till Sverige. Dessa namn har ofta anknytning till estländska orter. Namn med förlederna Ar- (Arensburg) och Ös- (Ösel) förekommer. De flesta bosatte sig i Norrälje och Vaxholm samt Katthammarsvik på Gotland.

I Estland är nu alla arkiv öppna och allmänheten har tillgång till kyrkbö-

Värdföreningens, Släktforskare i Uppland, logotyp, en runslinga på Sjunstablocket i Skoklosters socken i Uppland, har text som lyder: Runa lät göra minnesvärden efter Spjallbud och efter Sven och efter Andvätt och efter Ragnar, hennes och Helges söner. Och Sigrid efter Spjallbude, sin man. Han blev död i Holmgård i Olavs kyrka. Öpir ristade runorna.

kerna. Mormonerna arbetat nu tillsammans med externa med att filma materialet.

Litteratur: Ådalingen nr 3/1992.

Det nya arkivcentret i Uppsala. Förste arkivarie Karl-Gustaf Andersson och tf arkivchef Eva Brylla.

Uppsala landsarkiv är nu inrymt i Uppsala slott. Denna lokalisering emanerar från diskussioner under senare delen av 1800-talet. Tillkomsten av arkivet skedde samtidigt som det fanns en önskan att utnyttja tomma slott. 1903 öppnades landsarkivet i Uppsala. Med tiden har arkivbeståndet fyllt lokalerna så att man idag har plats för t ex kyrkoarkivalier enbart fram till 1860 och en stor del av det övriga beståndet placerat i depåer på flera platser i staden. Totalt har man 25 000 hyllmeter arkivalier. Lokalerna är otidsenliga med besvärlig arbetsmiljö för personalen och en trång forskarsal med enbart 25 platser.

1993 kommer arkivet att flytta till nya

lokaler i ett arkivcentrum beläget ca 500 m från Slottet. Där kommer även att inrymmas bl a Ortnamnsarkivet i Uppsala (OAU). Man får en forskarsal med 62 platser. Arkivmagasinet rymmer 60 000 hm. Det finns klimatarkiv för film och särskilt arkiv för magnetmedia. På grund av flyttningen kommer landsarkivet att vara stängt mars-april 1993. Därefter öppnar man på den nya platsen, men då med reservation för bristande åtkomst till de arkivalier som då ännu ej flyttats över. Flyttningen beräknas vara avslutad i oktober. Då kommer också kyrkoarkivalier från 1860 och fram till 1991 att kunna börja levereras till landsarkivet. Utöver att man är arkivmyndighet för kyrkan så har man ytterligare ca 1500 myndigheter inom sitt verksamhetsområde.

Dialektinspelningar från landskapet Uppland. Förste arkivarie Margareta Källskog.

Dialekt- och folkminnesarkivet började sin verksamhet 1914. Man har nu ett omfattande dialektordregister. På 1930-talet började man bygga upp ett ljudarkiv. Detta består i dag av ca 10000 skivor och mer än 8000 tonband.

Margareta Källskog berättade även att det sk h-bortfallet i roslagsdialekten har anor från vikingatiden.

Släkt- och personforskning rötter & svensk medeltid. Fil dr Hans Gillingstam.

Hans Gillingstam har ägnat stor del av sitt liv åt forskning i medeltida urkunder och då speciellt personhistorisk forskning. Han har sedan 1963 varit redaktör för Svenskt biografiskt lexikon. 1990 blev han den förste stipendiaten ur Victor Örnbergs minnesfond. Stipendiet utdelades vid SSFs årsstämma i Västerås.

Medeltidsmaterialet är svårtillgängligt. Det är också svårt att på några rader redogöra för vad man kan få ut av det. Bland det Hans Gillingstam nämnde var åtkomsthandlingar på pergament där namn på bönder och nämndemän finns registrerade. Medeltida material finns i riksarkivet. Där finns även en lappkatalog över materialet. Register till medeltidsbrev finns på ortnamnsarkivet i Uppsala; bl a finns register för Värmland.

För den som önskar veta mer hänvisas till en bibliografi över Hans Gillingstams tryckta arbeten 1943-1989 i festskriften Individ och Historia, som tillägnades föreläsaren vid hans 65-årsdag.

Litteratur: *Flera författare*. Individ och historia, Stockholm 1990.

Hedra en herde eller söka en socken - ett herdaminne i tiden. P d kontraktspäst Svante Hagman.

Svante Hagman har varit kyrkoherde och kontraktspäst i Uppsala stift. Han är ordförande i Stiftshistoriska kommittén, tidigare kallad Ärkestiftets herdaminneskommitté. Denna tillsattes 1934 av dåvarande ärkebiskopen Erling Eidem. Föreläsningen handlade om en ny utgivning av Uppsala ärkestifts herdaminne. Namnändringen på kommittén förklarar titeln på föreläsningen.

Uppsala ärkestift var en gång ett av världens största stift. Det omfattade till en början hela Norrland. 1647 fick det sin i huvudsak nuvarande omfattning. Den senaste ändringen inträffade år 1942 då Stockholms stift avsköndrades.

Det nuvarande herdaminnet är gammalt med senaste supplement från 1893. Herdaminnet har kommit att bli en prästernas egen matrikel som enligt föreläsaren inrymmer "prästerskapets kärlek till sig själva". Det nya i den kommande utgivningen är att den förutom prästhistoria kommer att innehålla även ortshistoria. Detta kan vara oroande. Det vore olyckligt om det sker på bekostnad av det personhistoriska. Det är ju just beskrivningarna av prästernas liv och persondata som gör herdaminnena så intressanta och värdefulla för oss släktforskare.

Svante Hagman gav även en intressant skildring av församlingsliv och innehåll i kyrkoböcker. I en volym från 1600-talet står t ex om ett par som måhända önskade skiljas: "Blifwa wid sia hjonelag eller han halshuggas". I nästa mening står: "De blefwo wid sia hjonelag". Prästers egna ev felsteg skrevs m i kyrkoböckerna på latin.

Amatörforskning och universitetsforskning. Rector Magnus Stig Strömholm.

Rektor vid Uppsala universitet, Stig

Strömholm, gjorde översiktlig jämförelse mellan amatör- och universitetsforskning. Han inledde med att kåsera kring forskningens betydelse. Själv har han i egen släktforskning i sin ägo en dagbok från sin farfarsfar, där denne berättat om belägringen av Glückstadt, då en dansk fästning i norra Tyskland. Denna fästning intogs efter en kort belägring av svensk trupp vntem 1813-1814.

Målmedveten och systematisk forskning har ofta lett till ökad makt på gott och ont, t ex forskningen, som ledde till konstruktionen av atombomben. Men historien visar också exempel på att förändringar och reformer förverkligats utan kunskap. Ibland har det bara råkatt bli som det blev utan någon målmedveten planering. I efterhand kan det se ut som det som skedde var noggrant planerat. Peter Englund skriver om detta i Förflutenhetens landskap. I kapitlet "Myten om fältherren" skildras slaget vid Katzbach 1813 efter vilket härföraren över de preussisk-ryska styrkorna, Gebhart Leberecht Blücher, lär ha uttalat: "Vi har vunnit slaget, det kan mgen neka oss; men nu undrar jag hur vi skall få folket att förstå hur sinnrikt vi planerade detta".

I jämförelsen delade Stig Strömholm upp forskningsverksamheten i tre underavdelningar: 1) Problemställning, dvs: Vad söker man svar på? 2) Metod. 3) Presentation av resultatet.

Generellt kan man säga att universitetsforskaren söker svar på frågor av allmänt intresse under det att amatörforskaren söker enskilda personer och årtal. Universitetsforskning ingår i ett fortlöpande diskussionsunderlag. Den resulterar ofta i disputationer. Amatörforskningen kännetecknas av att den är "registrerande, noggrant arbetande". Amatörforskningen är också mera blygsam när det gäller presentation av resultatet.

Rektor Strömholm gav slutligen några råd när det gäller forskning på amatöرنivå: Börja tidigt med en diskussion om målet! Prova kunskaperna i grupp! Sätt ej "ljuset under skäppan"!

Valloninvandringen till Sverige

se sida 9

FORSKAR PROFILEN

Bo Cider är välkänd för alla som varit i kontakt med Emigrantregistret i Gamla badhuset i Karlstad. Bo Cider jobbar i ett arbetslag på sju personer som sysslar med släkt- och emigrantsökning. Men där finns även arkiven för Värmlandsarkiv, Folkrörelserna, Värmlands Bildningsförbund och Värmlands Släktforskarförening. Dessutom har Karlstads Etnografiska Sällskap och Värmlands Museum fått lokaler i byggnaden.

VärmlandsAnor får en tidig julmorgon ett samtal med Bo Cider som berättar om sig själv:

- Mitt fullständiga namn är Bo Roland Cider, född 1933-06-04 i Nyed. Mina föräldrar var jordbrukare som övergick till att bli skogsägare när jag var 5 år. Med realexamen på handelslinje och lantbruksskola avsåg jag att fortsätta i min faders fotspår som skogsbmkare. Så blev det också. Jag tillsammans med fler i familjen driver fortfarande skogsbruket på delar av fädernegården. Men arbete i skogen är fysiskt krävande och min kropp sa till slut ifrån.

- När jag inte orkade hålla på fulla dagar i skogen så började jag att intressera mig för att notera data kring min släkt och började en enkel forsk-M g tillbaka i tiden. Men arbetstillfällena av lättare slag fanns knappast i Nyeds socken. Min hustru insåg detta och uppmanade mig att skaffa mig annat arbete. På arbetsförmedlingen fick jag en blankett där ingen ruta tycktes passa in på mig. Jag skrev en halv A4-sida om vad jag sysslat med förut och om mina intressen. När yrkesvägledaren på arbetsförmedlingen läste detta frågade hon mig:

- Skulle du vilja jobba i Gamla badhuset i Karlstad?

- Det var bara att tacka och acceptera. Så kom jag till Emigrantregistret. Där

blev det släktforskning jag fick ta itu med och det passade mig precis. Det är faktiskt svart ibland att hålla isär begreppen hobby och jobb.

- Forskning i min egen släkt har sedan blivit av ringa omfattning. Mina arbetsuppgifter är mer av vägledande karaktär. Som rådgivare tror jag mig om att kunna ge kunskap till andra vilket det nu är enskilda besökare eller studiegrupper och skolklasser. Vad jag dock kommit under fund med är att det finns så mycket mer att lära i denna del av forskningen, att hitta i källor till exempel.

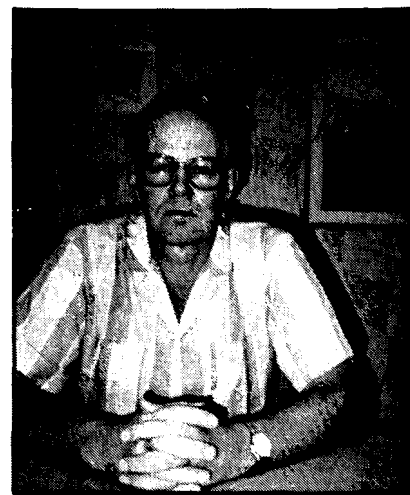
Kan man sätta upp arbetsmål när man söker data eller blir det etappmål?

- Det blir nog etappmål eftersom det inte alls är säkert att man hamnat dit man tror sig kunna nå. De lösa trådar som då pockar på att bli utredda behöver inte avskräcka. Här gäller det att ta hjälp av andra som har forskningsresultat som bitar i pusslet. Jag kommer från vallonsläkt och det förekom flera förklaringar kring vem som kommit till Sverige som min anfader på 1600-talet. Själv hade jag kört fast på en Lisa Fransdotter som var född i Brattfors 1735 och gift i Alster. Jag träffade då ett par damer som hade forskat på samma hemman i Alster. Även de hade stoppats på denna Lisa men efter mer letande hittade de henne i Lungsund 1736 med familjenamnet Garney. Nu löste sig frågan för mig. Nu hade jag ett namn att söka på i forskarekatalogen och fick kontakt med en dam i Madrid som i sin tur gav hänvisning till en man i Leksand. Och svaret var att den förste kände anfadern kom som vallon till Norrköping 1633.

- Släktforskning känner inga gränser. Vetgirighet och hjälpsamhet har inte med ras, religion eller politik att göra när det gäller släktforskning.

Du nämnde källor. Vilka fler förutom kyrkböcker har hjälpt Dig?

- Bouppteckningsregister är värdefulla och alltför litet använda. De innehåller ofta dödsbodelägare från andra socknar och land med uppgifter som snabbar

Bo Cider. Fotograf Harald Persson

upp det egna sökandet. Speciellt från äldre tider är inte alltid flyttningar ordentligt dokumenterade. Arvtagare som är spridda över grannsocknar kan man hitta i bouppteckningar. Äldre församlingsböcker från frikyrkoförsamlingar finns i Folkrörelsernas arkiv.

- Aldre släktutredningar är också till stor hjälp som ger ledtrådar att följa tillbaka. Skeppslistor från Christiania och Göteborg berör Värmland. För övriga Sverige är det listor från Gävle, Stockholm och Kalmar som är av betydelse. Skeppslistor från Karlshamn har man hittat som verkligen dokumenterar att det kan ha gått till som Vilhelm Moberg beskriver i Utvandram. Malmö hade också en rätt betydande emigration men däremot har vi inte i Sverige tillgång till listor från Köpenhamn. Även i äldre dagar var det enkelt att fara över Öresund och gå ombord på båt från Köpenhamn.

- En person som fascinerat mig är John Eriksson från Filipstad, född 1866, som vid 3 års ålder tillsammans med föräldrar och syskon for till USA i den religiösa immigrationen med pastor Olof Olsson. Johannes och hans bror Charles, som föddes i Amerika, var uppfinnare som konstruerade en av de första fungerande automatiska telefonväxlarna. Detta var inte i firma Bell och grunduppfinnningen var inte deras. Men de kunde presentera en förbättrad telefonväxel på en utställning i Chicago 1893. Där trädde finansärer till med satsning av pengar så att de kunde vidareutveckla konstruktionen. Redan

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 7

efter 1910 blev den det dominerande systemet. I USA användes den. Den var vanlig i Berlin enligt en tysk handbok och i Sverige använde Statens **Jämvägar** den **in** på 1940-talet. Anledningen till mitt **intresse** för John **Eriks** son är att jag koncentrerat mig på personen och **tekniken**.

- **Här** kommer jag till tjugningen i **släktforskning**. Jag kan egentligen väldigt litet om ganska mycket men jag är nyfiken av mig och det ska en forskare vara. I det här huset finns underbara möjligheter att hitta **detaljer** i de mest skiftande ämnen. Mitt största problem är egentligen att tiden inte **vill** räcka till. **När** jag söker själv eller **när** jag vägleder andra **så** är det ofia som vi går **in** i de andra arkiven. Att ha **så** många **källor** samlade i **ett** Arkivens hus är av oskattbart värde för forskare.

Har intresset för släktforskning ökat?

- Nej det tror jag mte. Däremot kommer nu ganska många unga hit och kvaliteten på förfrågningar har ökat. Det är imponerande **vilken** kunskap som ofta ligger bakom. Det är mycket **kvalificerade** forskare som ägnar sig **åt** sin släkt. Fascinerande och även rörande är de mörkhyade adoptivbarn som kommer och vill ha reda på sina nya föräldrars **bakgrund**. Och de **frågar** då alltid efter sin pappas och mammas **släkt** - de nämner **aldrig** något om sina verkliga föräldrar.

Intresset för att få privata släktutredningar inlämnade?

- Det är vi mycket intresserade av. Vi **ställer** mga krav på **visst** utförande utan accepterar **tacksamt** den private släktforskarens sätt att redovisa sina resultat. Andra forskare får därigenom ibland **tillsatt** till sina rön och även en kontroll av att noteringar är korrekta.

Vår strävan är att registrera uppgifter från nya **forskningar** för att vi ska **få så** många mgångar som möjligt i den äldre tiden. Var säker på att någon **gång** kommer **anteckningar kring** en släkt till nytta hos oss.

Bo Cider avslutar med att berätta om **ett** besök av en pensionerad militär från Alaska som **påstod** att hans farfar kom från Värmland och hans farmor från Jämtland, Under tiden besökaren fyllde i en **frågeblankett kunde** Cider ta fram ett personregister över **värmlänningar** som emigrerat från Jämtland och tala om att farfadern var från **Gunnarskog**. Aret **därpå återkom** han till Sverige och fick kontakt med **släkten** i **Gunnarskog**. De bor kvar på samma gård som farfadern lämnade 1882. Cider berättar att **denne** amerikan nyligen i brev talat om att han ändrat sitt namn till **sin** svenske anfaders som resultat av de precisa **upplysningarna** från Gunnarskog.

Harald Persson

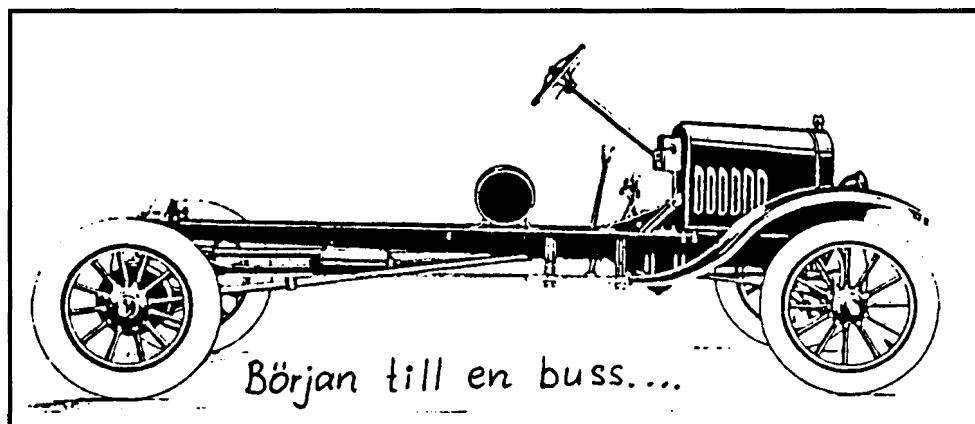
Den första bussen i Vase

1921 bytte smeden Adolf Svensson till sig **ett** Ford TT chassi mot några **tunnland** skog.

SA snickrade och smidde han ihop en **busskaross**. 1922 tog han **körkort**, betalade **104** kr i bils katt, **försäkring** i Fylgia 315 kr och satte **igång busstrafik** med **Glumserud** som **stationsort**. Bussen fick registreringsnummer S **1460** och var **godkänd** för 12 passagerare eller **ett** tons last. Man kunde **nämligen lyfta** av **busskarossen** och **så** hade man en lastbil.

Men Adolf fraktade inte bara folk utan även få med **sin** bil. **Han** kunde sätta en bur på **flaket** för transport av djur och **många kor, kalvar och grisar** som fick **sin sista färd** med S **1460** till slaktare Mörk i **Ölme**.

Bilen var i drift till 1927. Varje onsdag och lördag gick den till **Karlstad** med **torgfolk**, sommar som **vinter**. Ibland när **väglaget** var **svårt** eller lasten **extra**

tung fick passagerarna stiga av och skjuta på speciellt i **backarna** vid **Alster**.

1927 **skrotades** S 1460. **Den tidens** vägar gick hårt **åt materielen**. Men den sega motorn gjorde **tjänst** under många år till som **kraftkälla** till **en vedkapa**.

Idag finns av bussen kvar **framaxeln** och den eleganta namnskylden. Skylden sitter på väggen i **verkstadskontoret** i

Glumserud. Adolf Svens **verkstad** finns **nämligen** kvar, numera utbyggd och utrustad med moderna maskiner. **Här** skos mga häsjar längre, ej heller krymps några **jämskoningar** på **trälöthjul**. I siället **förser** Adolfs söner Stig och Elov **nordeuropa** med **effektiva lyftkranar** till skogsbrukets **traktorer**.

Arvid Johansson

Ur: Väseräven 1991

Valloninvandringen till Sverige

Fil dr Bernt Douhans föredrag vid **Släktforskarlagarna** i Uppsala om **Valloninvandringen till Sverige under 1600-talet i ett nationellt och internationellt perspektiv** tilldrog sig berättigat intresse.

"En historisk händelse kan aldrig åter-skapas!" Med unge dessa för en släktforskare tänkvärda ord inledde Bernt Douhan sitt föredrag. Vi har bara vissa brottstycken av vad som **egentligen** hände vid ett visst **tillfälle**. Läger man **samma** dessa kan man få en unge lig bild av händelsen, men inte mer. Och det väidiga **arkivmaterial** som vi **har** i Sverige kommer aldrig att kunna bearbetas helt.

Redan Gustav Vasa hade gjort begränsade insatser på den svenska **bruks-närings** område t ex i Dannemora. Det hade dock stannat vid detta. Men tanken att kalla m yrkeskunnigt folk från **kontinenten** fick därigenom tid på sig att mogna hos de styrande tills det blev dags för Louis de Geer att träda in på scenen. **Denne** såg möjligheten att utveckla **järnframställningen** i Sverige

till en mycket lönsam affär. **Valloniet**, det dittillsvarande centralt för världens järnhantering, hade drabbats av ständiga **krigshändelser** som lamslagit **närigen**.

Trots stöd från kungen och Axel Oxenstierna stötte de Geer på svåra hinder då det **gällde** att etablera sig i Sverige. Adeln såg nämligen i honom en **konkurrent** och motsatte sig hans expansiva planer. De Geer fann dock **på råd**. **Han köpte** helt enkelt upp Sveriges **skuldförbindelser** och kunde därmed göra landet **konkurren** igt om han **så** ville. **På så** sätt röjdes alla **hinder** ur vägen.

Mindre **känt** kanske är att de Geer hade monopol på den europeiska **salpeter-till-verkningen**. Salpeter var ju en av råvarorna för **kruttillverkning**. De Geers industriimperium levererade kanoner och **krut** till vän som fiende. Kriget var basen för den ekonomiska **tillväxten**. Fred innebar lågkonjunktur och minskad ekonomisk **makt**.

Vanligen **föreställer** vi oss **vallonerna** som smeder. **Faktum** är emellertid att

merparten eller 65-75 procent av de **vallonska invandran** var kolare. Vid t ex de stora uppländska bruken bodde **många** vaiionska familjer. De kunde hålla **samma** och bevara **sin** identitet. **Kolarna** däremot var utspridda en och **en** i **bondesamhället**. Som främlingar med **avvikande** utseende och **språk** blev de då som nu utsatta för mobbning **från** **ortsbefolkningen**. Enda möjligheten för kolarna att bli accepterade var att **så** fort som möjligt bli försvenskade. Förnamn som André och Pierre blev Anders och Per och i **nästa** generation byttes de vallonska **familjenamnen** mot Andersson och Persson.

Bakom ett helsvenskt namn kan **alltså** dölja sig en **vallonättling** - **ett intressant faktum** för släktforskare. Men det **kan** **också** vara tvärtom! Vid bruken fanns en hel del tyskar. Hade man samtidigt en vallonsk **bokhållare**, vilket **inte** var ovanligt, **så** kunde denne förfranska de tyska namnen i brukets **räkenskaper**. Bakom ett **franskt namn** kan alltså dölja sig en tysk!

Lars-Gunnar Sander

Sveriges smedslakter

Ulf Berggren, Stridsbergavägen 2, 16358 Spånga, och Bo Lindwall driver ett projekti för att utreda och utge Sveriges **smedslakter** före ca 1750.

Meningen är dels att **hjälpa** till att **kryta** kontakter **mellan** de som forskar i olika grenar av **smedslakter**, dels att själva forska. Ofta är det svårt för en ensam person att **få grepp** om en **smedsläkt** eftersom **medlemmarna** brukade flytta mycket. Speciellt svårt är det före mitten av **1700-talet**, innan **husförhållanden** började föras och bevaras.

Nu vill Ulf och Bo alltså råda bot på detta. **Målet** är att de skall fungera som en sambandscentral som håller reda på material om **släkterna** och förmedlar kontakt mellan forskare. Vartefter **släkt-tema** blivit utforskade **skall samman-ställningar** sedan ges ut. Den första **utgåvan** väntas i **början** av 1993.

De båda vill att den som forskar i **någon** smedsläkt hör av sig. **Skicka** gärna material. Även om gränsen är **satt till ca 1750** är de **intresserade** av allt material före år 1800.

Norska Riksarkivet 175 År

Det var den 6 juni 1817, som norska **riksarkivet** blev inrättat. Fram till dess hade de nationella arkivhandlingarna förvarats på **Akershus** slott i Oslo.

Våren samma år hade några soldater brutit sig in i **arkivlokaler** och försett sig med protokoll och andra **handlingar**, som de sedan sålt till handelsmän nere i staden. Man insåg då nödvändigheten att inrätta **ett** arkiv i **en** särskild byggnad. Arkivhandlingarna flyttades över till en byggnad mvid **Finansdepartementet** på **Dronningens** gate 15.

Nu, 175 år senare, är **Riksarkivet** inrymt i egna lokaler vid **Folke Bernadotte-vei 21** i stadsdelen **Kringsjå**. Byggnaden blev **färdig** 1978. **Arkivlokalerna** ligger insprängda i berg och man har plats för 80.000 hm, **ungefär** lika stort som det svenska **riksarkivet**.

Källa: Olika artiklar i Riksarkivets **tidskrift** Arkivmagasinet 2/92.

Nytt i Emigrantregistret

Under 1991-1992 har jag **ur** den i USA utgivna svenskspråkiga **tidningen** "Svenskamerikanaren" excerperat **ca 3500** avlidna personer **bördiga** från **Värmland**. **Excerperingarna** omfattar tiden 1866-1929.

Utskrift i församlingsordning har **tillställts** Emigrantregistret.

Svenska **Emigrantregistret** har **erhållit** ett register omfattande hela **riket** och omfattar **ca 21 000** individer.

Till **Emigranternas** Hus i **Leksand** har **sänts** en **förteckning** om **ca 1300** individer **från Dalarna**.

Bertil Grundström

Badhustraff 16 september

Höstens **första föreningsmöte** i Gamla Badhuset samlade **ett** 20-tal personer. Lars-Gunnar Sander **inledde** med att berätta om sina **intryck** från **Släktforskar**dagarna i Uppsala. Bl a **återgav** han delar av Bernt **Douhans** föredrag om **valloninvandringen**, se sida 9. Av det som behandlades på årsmötet nämnde han motionen om att upphöra med utgivning av Svenska Antavlor. **Delta**garna tillfrågades och gav det **enhälliga** svaret att man vill behålla denna **utgåva**. DA och då hittar man **släktingar** i **antavlorna**.

Gamla Badhuset

Därefter berättade Bo Cider om vad som **finns** i Gamla Badhuset. Där **finns** **Värmlandsarkiv**, **Folkrörelsearkivet** och Emigrantregistret samt mikrokort, bibliotek, **samlingar** och **släktforskar**utredningar.

Värmlandsarkiv är ett samverkansorgan för arkivvård mellan privata, **primär**- och **landstingskommunala** intressenter. Det **innehåller** allmänna handlingar från landstinget. **Primärkommunala** arkiv från Karlstad, Kristinehamn, Forshaga, **Sunne** och **Munkfors** kommuner har

deponerats. Dessutom **finns** **historiskt** material från näringslivet och enskilda **personer**. Totalt förvaras cirka **15.000** hyllmeter. Bland det **intressanta** i beståndet nämnde Bo **glasbruksarkiven**.

I **Folkrörelsearkivet** **finns** material från religiösa, politiska, **nykterhets**-, fackliga och idrottsorganisationer. Förutom **pappershandlingar** **finns** **intervjuer** **inspelade** på band. Bland **folkrörelsema** nämnde Bo **Hushållningssällskapet**, vars arkiv är intressant. Det huvudsakliga av **arkivbeståndet** förvaras i **Värmlandsarkivs** depå i **Forshaga**.

Bland samliugarna **finns** Bromanderska **samlingen** och Linus **Brodins** bibliotek. Där **finns** mycket intressant. En **gamal** bruksanvisning **till** en **slåtermaskin** är ett enstaka exempel på vad som **finns**. Förutom dessa **finns** uppslags**böcker**, **befolkningsstatistik** och **Ekonomiska** kartan över **Värmland** från 1880-talet.

I **Emigrantregistret** **finns** ett alfabetiskt register som **innehåller** mer än 100.000 registerkort med **värmländska** emigranter. Förutom mikrofilmade **kyrkoregister** för landskapet **Värmland** **finns**

också motsvarande **filmer** från ett antal Svensk-Amerikanska lutherska **församlingar** i USA. Till de **sistnämnda** har Bertil **Grundström** i **Tranås** arbetat fram ett personregister. Det **finns** även ett stort material med avskrifter ur **värmländska dagstidningar** som anknyter till **amerikaemigrationen** samt mikrofilmade Svensk-Amerikanska **tidningar**.

Framtiden

För framtiden hoppades givetvis Bo att vi skall **få ett landsarkiv** i Karisad. Utbyggnad sker av **Forshagadepån**. Den kommer att kunna **rymma** 36.000 hm. Mycket beror även på om **Värmlands** Museum får bygga ut **så** att de lokaler, som **muséet** nu disponerar i Gamla Badhuset kan friställas. Den deputation från Kulturdepartementet, som **skulle** kommit i augusti var nu aviserad att komma i slutet av september. Det är bara att hoppas på att de **beslutande** har mer **insikter** i **arkivverksamhet** än den **Karlstadspolitiker**, som för **några** år sedan frågade om inte registreringen **snart** var klar **så** att man **kunde stänga!**
BGM

I skogsfinnarnas fotspår

Alltför få medlemmar, **10 st**, **samlades** vid **Torsby Herrgård** i ett **härligt** höstväder lördagen den **3 oktober**. Här **skulle** vi **böja** dagens utflykt i de **värmländska finnbygderna**. **Håkan** **Eles** **välkomnade** oss och visade hur **långt** arbetet hade kommit med **Niittaho Finnkulturcentrum**.

Vid kaffebordet fick vi höra ett **intressant** föredrag om **skogsfinnarna**. **Finland** hörde under medeltiden till Sverige och den **första** vandrigen Över Botteuhavet var svenska **kustbönder** som **bosatte** sig **vid finlandskusten**. Bland annat **så** betyder **Helsingfors** **Hälsingarnas** fors.

Skogsmark blev åkermark

Skogsfinnarna behövde på grund av sitt svedjebruk **ständigt** orörd skog för sina svedjeländ. Bristen **på** detta gjorde att de **sökte** sig till den **västra rikshalvan**, **där** stora orörda **skogsområden** ännu fanns kvar. Det var främst granskogen som gav den bästa **askan**. I **denna**

trivdes den svedjeråg som **finnarna** hade med sig. Dagens råg ger **ett** strå per kom med cirka 50 kom i axet. Svedjerågen **kunde** ge 180 ax per kom med 50 kom i axet, det **vill** säga 9000 gånger utsädet. **Så** **skogsfinnarna** hade det bra. Man kan säga att de blev **sin** tids **kapitalister**.

De var innovatörer

Till Sverige kom **skogsfinnarna** främst från **Rautalampi storsocken** i **Tavasteland**. Vandrigen **började** i slutet av 1500-talet och sträckte sig **så** långt som till Nya Sverige i Delaware. Skogen hade för de svenska bönderna mget större värde, **varför** **det** till en **början** mte var några problem. Men ailt eftersom **befolkningen** ökade och **gruvindustri** **började** ropa efter kol, ved och **gruvstötter** **så** uppstod **motsättningar**. De historier som **berättas** om svenskar-**nas** övergrepp **på** **finnar** är till stor del **osanna**. **Finnarna** hade samma rättigheter och **häradsrätterna** dömde lika **oavsett** om det gällde svenskar eller **finnar**.

Till slut blev tillgången på skog **så** **dålig** att ailt svedjande förbjöds. Det var nu som skogsfinnarna fick det sämre. Den mark som var **så** **rikt** givande för svedjeråg **kanske** inte **alls** lämpade sig för vanligt jordbruk. **Detta** drabbade även en del svenskar eftersom svedjandet också fanns i det svenska **jordbruket**. **Finngårdarna** med sina praktiska rökstugor, som i **uppvärmningshänseende** var **överlägsna** de svenska **stugorna**, är idag övergivna men de sista lämnades mte **förrän** på 1960-talet. **Några få** står fortfarande kvar och vittnar om en **kultur** som på många sätt har bidragit till vår svenska historia.

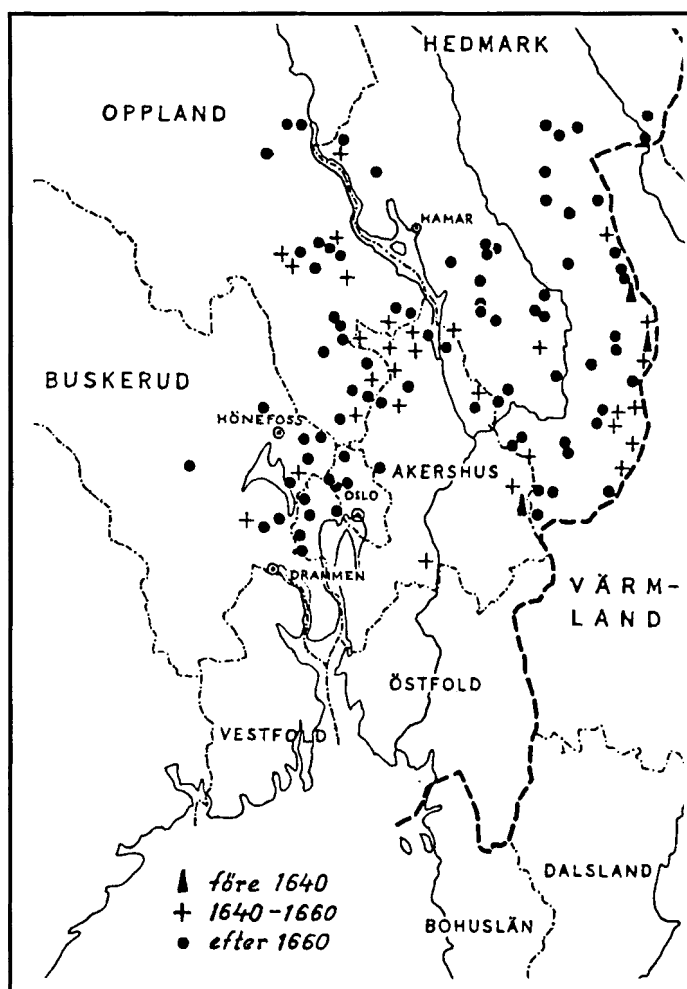
Efter **föreläsningen** styrde vi kosan mot **Röjdåfors** och **Purala** **finngård** nära norska gränsen. Där mötte Helmer Olsson som berättade om gården som ägs av **Solör/Värmlands Finnkultur-förening** och **Håkan** **Eles** talade om **hur** rökstugan fungerade. Nu **började** magen göra sig påmind och efter en titt på

utsikten över Rögden från **Finnskogtoppens Helsetun** serverades vi motti med **fläsk** i **Mullikala**. Denna nybyggda **rökstuga** som fungerar som servering drivs av Else **Waalberg**. Hon berättade om arbetet med stugan och om sina möten med Niittaho-Jussi. Sedan **åkte** vi **tillbaka** till Sverige och styrde kosan var och en **till** sitt. **Än** en gång kan man beklaga att mte fler tog detta **tillfälle** i **akt**.

Gunnar Jonsson, Säffle

Litteratur: Värmland Förr och Nu 1991
Värmländsk Kultur 1991:5 sid 17-19
Nytt från Värmlands Släktforskarförening 1991:3 sid 3-7
I dessa finns ytterligare **litteraturlistor**.

Den finska bosättningen i östra Norge under 1600-talet. Illustration till artikel av **Håkan Eles** i Värmland Förr och Nu 1991

Släktforskarförteckning

Viii Du komma i kontakt med **andra** släktforskare. inte bara i **Värmland** utan i **hela landet**? Byta uppgifter om **gemensamma anförader**?

Sveriges **Släktforskarförbund** kommer att ge ut en **landsomfattande släktforskarförteckning** på mikrokort. Sjäiva kommer vi **antagligen** att framställa **ett** utdrag omfattande de **värmländska** forskarna. Som **lokal förening** deltar vi i projektet med **insamling** och **registrering** av **anmälningsblanketter** från våra medlemmar.

Ansvarig för registreringen är Gunnar Jonsson, Alvhagsgatan 25, 66100 Säffle.

Nu har Du alltså chansen. ta den! Det kostar ingenting. **Du behöver bara fylla i blanketten som bifogas detta nummer av VärmlandsAnor.** Gör det nu med **en gång** så är det gjort!

Släktforskarförteckningar är kanske det mest användbara verktyget i vår hobby. Ju fler forskare som **anmäler** sig **till** förteckningen desto mer givande blir den för var och en. Och kom ihåg att detta mte är något för **enbart** proffsen **utan här** kan alla vara med, **nybörjare** såväl som mer erfarna forskare. Till sist en vädjan, läs noga anvisningarna för **ifyllnad** och **följ** dem!

Lars-Gunnar Sander, ordförande

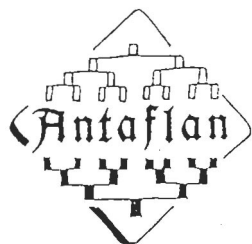
Nya person register

Landsarkivet i Göteborg har under sommaren **färdigställt två** nya personregister, som nu finns på Karlsiads stadsbibliotek Båda **gäller** Filipstad.

1. Födelseböcker 1651-1871. Mödraregister. (**Innehåller** även **ett särskilt register** över ogifta mödrar)
2. Födelseböcker 1651-1871. Fadersregister.

Eva Fredriksson

1993 hålls släktforskar dagarna i Luleå

Nr 21

Carolina Beata Forsberg 1789-1890

Detta är **min** mormors mormor, Carolina **Beata** Forsberg, vid sm **100-årsdag** 7/8 **1889** (foto **Alfred Hermansson**). Hon föddes **alltså** **när** Gustaf **III** var **kung**. I Nerikes Allehanda **berättar** hon på sm **100-årsdag** att hon aldrig varit utom **bruksområdet** (Svarta bruk). Hon hade en friare, som gick ut i **kriget** mot Norge och aldrig kom igen. Vid 30 års ålder gifte hon sig med den **nästan** 30 år äldre **trädgårdsmästaren** vid Svarta herrgård, Eric Runqvist. Denne blev dessutom en anfader till f ordf i Genealogiska Föreningen Arvid Lundbäck I **övrigt** har mormors anor varit bönder och smeder.

Morfars anor kommer från Skåne och Halland och **där** finns bönder och klockare.

Farfars anor kommer från Jämtland med rötter i Finland och i Sunne i Värmland. I Sunne har jag gemensamma rötter med Barbro Eriksson (Siljeheim) i antavla nr **II**. Bland de med Barbro gemensamma anorna finns

prosten Daniel Frisendahl i **Ragunda** vars farfar var **född** i Sunne i Värmland. Daniel och en annan av mina anor, vice länsman Mårten **Edholm** i Utanede i Fors, var med **när** köpmannen Magnus **Huss (Vildhussen)** ändrade **Indalsälvens** lopp år **1796**. Bland farfars anor finns ett antal präster varför det med hjälp av Leonard **Bygdéns** Hemösands stifts herdaminne varit ganska lätt att komma långt **bakåt**. **Sådan forskning i sekundära källor** ger dock en viss osäkerhet. En annan osäkerhet är farfars far. Där bygger jag på traderade uppgifter.

De flesta av farmors anor har levat i Västmanland. Där **finns** bönder, mjölnare och smeder.

*Bernhard Granholm
Ljunggatan 39 C
664 00 Grums*

Nya antavlor önskas

Vi ser att vi miste upprepa det upprop vi hade i nr 1990:1 angående antavlor. Ett tag flödade det tavlor till redaktionen, så att vi låg ungefär ett år efter med publicerandet. Nu har flödet sinat. Vi har löfte på några antavlor, men ett löfte är inte tillräckligt att ta in i VärmlandsAnor. I detta nummer har redaktören själv varit introspektiv och publicerat en antavla som inte är värmländsk mer än på ett par personer,

Vi vill **alltså** ha fler antavlor • **helst värmländska**. I denna vädjan vänder vi oss även till medlemmar i andra föreningar. Det är **alltså** inget krav på medlemskap i Värmlands Släktforskarförening för att bli publicerad.

Stora och små antavlor är välkomna. **Grundtanken** är att antavlan skall börja på den insändande medlemmen, men den kan även **börja** på någon annan person bland anorna. Detta **bestämmer** var och en själv.

Några praktiska råd.

Grundantavlan är på fem generationer utom **ansökaren (probanden)**. För ytterligare generationer kan göras **urval i listform** (se antavla 21 i detta nummer).

För enhetlighets **skull**, så bör antavlan **skrivas** i den form vi använder oss av. Om Du har möjlighet att göra detta **själv**, så kan vi kanske ta in den direkt i **tidningen**. Har Du inte möjlighet **till** detta så **skriver** vi om den åt Dig. Som synes så **publiceras** personuppgifterna i olika omfattning beroende på vilken generation de ingår i. Vi sänder **blant** **lett** för antavlan gratis om vi får den

tillbaka ifyllt, eljest kostar den 5:-inkl porto. Antavlan finns även i **A3-format** för 7:- på **samma villkor**. I detta **fall** förminskar vi den eller skriver om den.

Än så länge använder vi den gamla boksavskoden för att ange **län** - det som förr var **länsbokstav** i bilregistret mm. För länder utom Sverige använder vi den bokstavskod som är nationalitetsbeteckning för fordon.

Vi förser i tidningen antavlorna med ett **datum**. Om insänd antavla har ett **datum** så använder vi detta, annars **skriver** vi följebrevets **datum**. Vi skriver det i formen **921201** inom ram. Antavlor **ökas** på efter hand eller kan behöva **korrigeras** och då är det nödvändigt att **kunna se vilken som** är den senaste och giltiga versionen.

Red av VärmlandsAnor.

21 Antavla för: BERNHARD CARL VIKTOR GRANHOLM f 1931-06-01. Tartu ESTLAND

Gen: I Nr : 2-3(1)	II 4-7	III 8-15	IV 16-31	V 32-63
2 GRANHOLM AUG WIKTOR B FRÄLSNINGSOFF f 1904-01-31 Knista(T) d 1957-01-30 Katarina(A) g 1930-09-03 Örebro(T)	GRANHOLM AUGUST BERNHARD JÄRNARB I SJ f 1871-09-16 Stugun(Z) d 1929-08-15 Örebro(T) g 1901-04-06 HAMMARSTRÖM ANNA MATILDA f 1862-05-01 Arboga s(U) d 1915-12-27 Örebro(T) g i Undersåker(Z) HARTELIUS CARL STINS f 1844-01-22 Hishult(N) d 1922-06-27 Jönköping(F)	WALLIN AUGUST BERNHARD BAG: E f 1838-12-04, Västerås(U) d 1908-04-04, Håsjö(Z) GRANHOLM ANNA MAGDALENA ARB f 1844-09-23, Fors(Z) d 1891-11-22, Alnö(Y) HAMMARSTRÖM CARL BYGGMÄST f 1818-08-29, Fellingsbro(T) g 1849-10-27 HEDSTRÖM BRITA MAJA (BIRGITTA) f 1822-12-24, Fellingsbro(T) d 1865 HARTELIUS JONAS V KLOCKARE f 1796-10-25, Svalöv(M) d 1865-10-21, Hishult(N) g 1842-09-10, Hishult(N) BENGTSÖSTR ANNA CATHARINA f 1826-04-21, Hishult(N) d 1890-07-13, Vissefjärda(H)	WALLIN ANDERS VARVSSMED 1814- Björskog(U) - SÖDERBERG ULRICA 1807- Betna(D) - GRANHOLM JACOB TORPARE 1818-1858 Graninge(Y) - Fors(Z) EDHOLM MAGDALENA 1815-1852 Fors(Z) - Fors(Z) HAMMARSTRÖM ERIK BYGGMÄST 1789-1881 Medåker(U) - NYSTRÖM ELISABET 1793- Haraker(U) - HEDSTRÖM ANDERS MÄSTERSMED 1776- Skinnskatteberg(U) - FALBERG ANNA 1777- Norberg(U) - HARTELIUS JONAS KLOCKARE 1761-1831 Svalöv(M) - Svalöv(M) ESKILSDTR GRETA 1762-1833 Höja(L) - Svalöv(M) PERSSON BENGT SKRÄDDARE 1788-1869 Hishult(N) - Hishult(N) PERSDTR PERNILLA 1788-1868 Hishult(N) - Hishult(N) PERSSON ANDERS TORPARE 1781-1852 Kvistbro(T) - Kvistbro(T) BENGTSÖSTR CATRINA 1788- Nysund(T) - RUNDGVIK ERIK TRÄDG-MÄST 1761-1831 Grevbäck(R) - Kvistbro(T) FORSBERG CAROLINA 1789-1890 Kvistbro(T) - Kvistbro(T)	PERSSON PETTER TORPARE Säterbo(U) 1777- JONSDTR MAJA CAUSA Säterbo(U) 1774-1834 ANDERSSON LARS RÄTTARE Ripsa(D) 1763-1833 GUSTAFSDTR CAUSA Ripsa(D) 1776- GRANHOLM JACOB INSPEKTOR Korsholm.SF 1787-1856 GÖCK ULRICA Korsholm.SF 1783-1830 EDHOLM ESBJÖRN V LÄNSMAN Fors(Z) 1766-1857 FRISENDALH BRITA Hernösand(Y) 1778-1854 HAMMARSTRÖM ERIK MÄSTER Skinnskatteberg(U) 1761- ERSDTR CHRISTINA Arboga stad(U) 1758- NYSTRÖM ANDERS HAMMARSMEDMÄST Norberg(U) 1763- ERSDTR ANNA Romfartuna(U) 1767- JANSSON ANDERS MÄSTER Skinnskatteberg(U) 1745- JANSDTR STINA 1742- FALBERG ERIC Kristine(W) 1741-1788 ANDERSDTR LISA 1744- HARTELIUS JOHANNES KLOCKARE Svalöv(M) 1737-1772 MELJANDER JOHANNA 1734- PÄRS ESKIL RUSTHÅLLARE WETTERSTRÖM BRITA LENA V Sönnarslöv(L) 1723-1762 NILSSON PEHR BENGTSÖSTR ELNA 1763- PERSDTR ELNA Hishult(N) 1754-1844 PERSSON PEHR TORPARE Kvistbro(T) 1758-1821 ANDERSDTR CATRINA Skagershult(T) 1758-1834 HANSSON BENGT 1752- OLOFSÖSTR CATRINA Nysund(T) 1759- LARSSON ANDERS JÖNSDTR ANNIKA FORSBERG PETER SMEDMÄST Snavlunda(T) 1762-1845 BIRAT BEATA MARIA Kvistbro(T) 1764-1831
1 Proband: GRANHOLM BERNHARD C V INGENJÖR f 1931-06-01 Tartu. EST g 1957-06-21 Strömstad(O) m ÖDMAN ANNA-LISA 3 HAHNE NANNA FRÄLSNINGSOFF f 1903-01-19 Lerbäck(T) d 1938-12-09 Lidingö(B)				
För generation V anges enbart födelseort.				

900104- | 910221 |

21

Antavla för Bernhard Granholm

Fortsättning (urval).

Generation VI

64 Persson Pehr, f 1746 i Kung Karl(U), torpare. G 1771 m **65 Gustavsdtr Anna** Cajsa, f 1748 i Västermo(U).

66 Schomell Johan Christ, f 1750 i Stockholm, **trädgårdsmästare** i **Säterbo(U)**. G 1773 i **Säterbo** m

67 Fröberg Sara Christina, f 1749 i Säterbo.

72 Jacobsson Erik, f 1761 i Gamla Karleby,SF, d 1835 i Korsholm,SF. Bonde i **Korsholm**. G 1786 i **Korsholm** m

73 Granholm Christina, f 1767 i Korsholm, d 1832 i **Korsholm**.

76 Esbjörsson Märten, f 1741 i Fors(Z), d 1805 i Fors, v länsman i Utanede, **Fors**. G 1764 m

77 Åström Magdalena, f 1744 i Ragunda(Z), d 1821 i Fors.

78 Frisendahl Daniel(=11:114), f 1745 i Gudmundrå(Y), d 1801 i Ragunda, prost i **Ragunda**. G 1775 m

79 Unaea Christina(=11:115), f 1753 i Nordmaling(AC), d i Fors.

80 Ersson Lars, f 1735 i Skinnskatteberg(U), mästare i **Skinnskatteberg**. G 1756 i **Skinnskatteberg** m

81 Hansdtr Anna, f 1739 i Skinnskatteberg, d 1794 i **Ervalla(T)**.

84 Johansson Johan, f 1731 i Söderbärke(W), mästervsven. G 1753 m

85 Jansdtr Elisabeth, f i Ljusnarsberg(T), d 1772 i Norberg(U).

96 Johansson Jöns, f 1691, d 1764 i Svalöv(M), klockare i **Svalöv**. G m

97 Holst Anna, f 1695, d 1779 i Svalöv.

102 Wetterström Claus, f 1692, d 1740 i V **Sönnarslöv(L)**, länsman i Y **Sönnarslöv**. G m

103 Francke Margareta, f 1690, d 1754 i V **Sönnarslöv**.

124 Forsberg Johan, f 1734 i Bodame(T), d 1814 i **Bodame**, mästerrörman. G 1762 i **Snavlunda(T)** m

125 Schult Catharina, f 1738 i Svennevad(T), d 1813 i **Bodame**.

126 Birat Erik, f 1721 i Nysund(T), d 1772 i Kvistbro, mästerrörman i Svartå, **Kvistbro**. G 1753 i **Kvistbro** m

127 Långström Maria.

Generation VII

134 Fröberg Carl, f 1710 i Fellingbro(T), d 1777 i Säterbo, smed. G 1735 m

135 Samuelsdtr Catarina, f 1717 i Norberg, d 1780 i Säterbo.

250 Schult Peter, f 1705 i Hammar(T), d 1779 i **Snavlunda(T)**, mästerrörman. G m

251 Ersdtr Maria, d 1769.

Generation VIII

295 Granholm Christina, f 1705 i Korsholm, d 1782 i Korsholm.

312 Frisk Håkan(=11:456), f 1644 i Sunne(S), d 1709 i **Ragunda**, länsman i **Ragunda**. G 1673 i **Ragunda** m

313 Månsdtr Margareta(11:457), f 1647 i **Ragunda**, d 1710 i **Ragunda**.

386 Hart Andreas, d 1668, pastor i **Stävie(M)**. G m

387 Johansdtr Anna, f 1611, d 1706.

Generation IX

540 Parlament Gustaf, f 1665 i Norberg. G 1688 i Norberg m

541 Strandberg Margareta.

624 Elofsson Jon(=11:912), d 1657, skattebonde i Backa, **Sunne(S)**. G m

625 Olofsdtr Ingeborg(=11:913).

1002 Hero Piere, f 1625, d 1690, masmästare. G 1647 m

1003 Cossewa Johanna.

Generation X

1216 Pedersson Nils, f i Fors. Hemmansägare i Utande, **Fors**. G m

1217 Esbjördsdtr Kirsten, f 1617, d 1704.

Generation XI

2524 Lietzen Arvid(=11:3676), d 1692, vinskänk i **Arensburg(Kuresaare)**,**EV(Estland)**.

Generation XII

5034 Martini Olaus(=11:7338), f 1557, d 1609, ärkebiskop. G m

5035 Håkansdtr Ragnild(=11:7339)

5038 Sursill Östen(=11:7342), f i Umeå(AC), d 1580, fogde i **Umeå**.

910223

Från andra föreningar

Gränsbygdens möte i Kville

Gränsbygdens **släktforskarförening** hade **samlats** till **höstmöte** i Kville den 18 oktober. Det **är** glädjande att se hur en **släktforskarförening** kan fungera över en riksgräns. Vid mötet förekom **anbyten** och försäljning av **släktböcker**. Bland de nya publikationer som **presenterades** kan nämnas register över till **Fredrikstad** inflyttade svenskar. En representant från norska **riksarkivet** **presenterade** norsk **arkivlitteratur**.

I samband med **mötet** visades Kville

kyrka av Ulla **TILL**. Kville nuvarande kyrka byggdes 1864. Den är i granit. Genom **en** nära nog **bluffartad** köpp lyckades den dåvarande kyrkoherden övertyga domkapitlet om att den då **befintliga** kyrkan var **bristfällig**. Den nya kyrkan byggdes av församlingsborna på 8 månader. Den har 1200 sittplatser och är landets näst största landskyrka. Den största i landet är mte kyrkan i Stora Tuna utan den i Järvsö. 1904 brann prästgården i Kville och **därmed nästan hela** kyrkoarkivet.

Annon

I januari 1993 startar en **studiecirkel** i Säffle

Läsning i gammal stil

Ledare Gunnar Jonsson

Anmälan till

Studieförbundet

Vuxenskolan

0533 - 149 10

0533 - 149 20

Vid husförhöret frågade prästen: • Vad säger nu Gud om alla dessa bud? Gubben Efraim: • Ja, va ska han säga, han **har** ju själv skrivet dom. *Ur Albert Engströms Gubbar*

Domböckerna och deras värld

Till **domböckskonferensen** i Häljebol 19 september kom ett **50-tal** personer från Studieförbundet **Vuxenskolan**, Värmlands **Hembyggsförbund** och Värmlands **Släktforskarförening**. Konferensen var övertecknad med ett **20-tal förfrågningar** men fler fick inte plats.

Peter Olausson, Föreningen Tingshuset i Häljebol, inledde med att redogöra för domböckers betydelse som **källmaterial** i **forskningen** och **bekräftade** att domböcker från **1500-talet** och tidigt **1600-tal** är kortfattade i sm **protokollsskrivning** medan **1700-** och **1800-tal** kommer med fullständigare **beskrivning** av behandlade mål.

Huvudsakligen är det från den tidigare tiden **civilmål** och tvistemål som handlägges vid **rådstugu-**, tings-, **härads-** och hovrätter. Det är en bra källa för att ta del av vardagslivet eftersom det är en **omfattande** del av **befolkningen** som har haft med ting att göra.

Från **1760-** och **70-talen** är det många triviala exempel på **mål** som **tas** upp i tingen som gårdsgårdar, **svinhållningen** eller kullfallna träd vid skogsbränder. Skötseln av **färjor** med dess taxor är ett **återkommande** ämne när det **gäller** kommunikation till lands och vatten. Olaglig handel med varor förekommer med **nogranna** specifikationer av varor och deras priser.

Enskilda personer och deras öden **skildras** **ingående** och ger nutiden ett begrepp om miljö och **boendeförhållanden**. Som exempel nämndes en person som i Glava kyrka somnat under **gudstjänsten**. Detta **ansågs** så **allvarligt** kyrkobrott att denna torpare, som hade ett par **mil** att **gå** till **kyrkan**, instämades inte mindre än **5 gånger** till Häradsrätten. **Rätten** ansåg sig ändå inte kunna döma trots förhör med samtliga kyrko**besökare** från samma kyrkbänk och med personer som bodde vid personens vandringsväg till sitt torp, utan skickade ärendet till hovrätten. **Hovrätten** återförde ärendet **till häradsrätten** som först efter 2 ytterligare **ting** kunde **avskriva** ärendet. **Fortfarande** var det ett par mil som torparen varje gång fick vandra och naturligtvis även **gå** hem igen.

Från *Ingvar Dahl, Arvika, och Lennart Andersson Palm.*

Fotograf Bernhard Granholm

I **tvistemål** är det inte ovanligt att använda **skällsord** relateras och på så vis kan vi idag veta vilka ord våra förfäder använde. Att det blev en anseelig mängd mål som domare och nämndemän hade att **ta ställning** till säger sig självt. **Gillbergs** häradsrätt **sammanträdde** 2 gånger per år, **Höste-**tinget och **Vårtinget**, och hade **1767** drygt 200 **mål** att handlägga.

Avrättningsplatser

Ulf Andersson från **Landsarkivet** i Göteborg berättade om sina **forskningar** kring avrättningsplatser, **straffmätning** och skarprättare. Han **påpekade** att när vi **läser** domböckers **straffmätningar** från tiden före 1700-talet **så** förfasas vi över grymheten speciellt den offentliga **verkställigheten** av straff. Vidare finns **där så kallade svarta hål**, det vill säga för oss obegripliga mål. Vi kommer kanske aldrig att **få** helt klart för oss hur prygelstraff gick till. Detta **ansågs** så **självkart** för **rättsnotarier** att detaljerna inte är beskrivna. Vad 40 par spö för män i verkligheten innebar är inte klart angivet eller 30 par ris för kvinnor.

Avrättningar skedde oftast offentlig i varnande **syfte** och **utfördes** genom halshuggning eller hängning, det **senare** huvudsakligen för tjuvnads- eller falsk-

myntenirott. Avrättningar kunde även kombineras med **stympning**, stegling eller bränning men detta torde ha skett efter avrättningen **androm** till varnagel. Personer som rannsakats för allvarligare brott fördes **till länsfängelser** eftersom **socken-** eller **häradshäkten** ansågs **alltför** osäkra med avseende på **rym-**ningar. **Kostnadsuppgifter** i domböckerna ger genom **maträkningar** en uppfattning om hur **lång** tid som fånge förvarades.

Skarprättarens uppgift var att som bödel **förrätta** avrättningar. Bilder från **böcker** och filmer om avhuggna öron på denne är heller inte helt klagjord. Däremot **finns** från Stockholm bevarat hur en skarprättare fick avlägga prov genom att med **skarprättarbila** hugga ett antal gången i en stock Huggen måste **finnas** inom 1/3 tums radie.

Om psykologisk tortyr talar **domböcks-**protokollen när det **gäller** de benådningar som dock **fanns**. Vid sådan var det vanligt att den dömdes fördes **till** avrättningsplatsen, **där schavott** uppförts och skarprättare med medhjälpare och präster fanns på plats. Ritualen innebar att domen lästes upp och först därefter meddelades **benådningen** som ofta innebar livstids **fängelsestraff**.

Fortsättning nästa sida

Domböckerna ...

Fortsättning från sida 15

De tal som präst höll vid avrättningar vet vi **ännu** mte säkert om det var före eller efter **akten**. Troligt är att detta var kyrkans tal till den församlade **menigheten** att taga **varning** av det utdömda straffet.

Avrättningsplatser fanns i princip en i **varje** härad, centralt belägna i skrämmande syfte. Var det fråga om stad **så** flytiades platserna omkring medan de på landsbygden merendels hade en fast **plats**. Att dessa platser på landsbygden numera många gånger är **fomminnes**platser kan tyda på att de är av mycket gammalt datum långt **innan** vi har dokumentation i **domböcker**.

Sälja släktjord var fult

Lernart Andersson Palm, Historiska **institutionen** i Göteborg, **varnade** för att när vi **läser** om **bondesamhället** från 1600-talet och tidigare **så** är vi **behäftade** med **schablonbilder** från 1800-talet. **Arvsregler** från denna tidigt dokumenterade tid syftade till att **hålla** ihop egendom, **både** fast och lös. Visst förekom **jordförsäljning** som till exempel **hemmansklyvning**, som för 1500-talet bäst **beskrives** i **skattelängder**, men i ringa omfattning. Att **sälja släktjorden** var något fult.

Familjen var som enhet självförsörjande ifråga om verktyg, **produktion**, personal och byteshandel användes. Mynt var sällsynta ting till litet bruk De **skulle** ha **kunnat** användas på marknader men dit begav man sig endast för att byta varor och i övrigt flyttade man mte på sig. **Kusingiftemål** var vanliga med inavel som följd och alla gifte sig, ungarlar fanns knappast.

Ifråga om dömande rätter fanns även **krigsrätter**, tull och accis-rätter, **bergstingsrätter** inom Bergslagen jämte hallrätter. Dessutom fanns för grevskap och borgar under 1600-talet **särskilda** rätter **där** greven var **både** arbetsgivare och domare för sina **anställda**.

1796 Hs domböcker

Bernhard Granholm, **Värmlands Släktforskarförening**, har i det närmaste **slutfört insamlingsfasen** i **en** tvärsnittsundersökning av 17% års domböcker från Lappland till **Skåne**. Det hela **började** 1984 **när** han **började** i sina anors hembygd att gå m i **domböcker** för **Ragunda tingslag**. Han fann att flera släktingar var med när **köpmannen** Magnus Huss, **Vildhussen**, ändrade **Indalsälvens** lopp 17%. Dessa detaljerade händelser gav mersmak och efter detta **har** det hela **sväit ut så** att nu **återstår**

endast **ett** mindre antal härader. **Arbetsmålet** har varit att ha med minst **ett** härad för varje län. Kodningen av **forskningsmaterialet** har knutits till **Geokoden** av 31/12 1910.

Slutsatser

I det efterföljande grupparbetet **diskuterades** hur vi kan göra register och **avskrifter** av domböcker och hur vi kan använda och sprida dessa. Konferensens deltagare var ense om att arbetet är stort med tanke på den **enorma** mängd obearbetat material som **domböcker** från 1500-talet och senare innebär, beräknat till **7.360.000** sidor för hela Sverige. Det är ogörligt **att** kunna starta med **ett** bra program utan att ha **arbetsmålet klart definierat** dels på grund av databranschens snabba utveckling, dels på grund av kostnadsfrågan.

Konferensen enade sig om att många bör starta med lokala **förslag** för att **få** en plattform att **stå** på och för att få olika **lösningar** pröva. Samtidigt kan behov **från** släkt- och hembygdsföreningar och från **akademiker** komma till tals.

Harald Persson

Borgviks bruksarkiv

I **vår medlemsförteckning** finns **en medlem** under namn **Borgviks Bruk Arkiv** med postadress i Grums. **Undersökning** har givit vid handen att det i Grums eller **Borgvik** **inte** existerar något arkiv som har **att** göra med **Borgviks Bruk** Namnet innehas **enligt** uppgift av en **enskild** firma.

Det arkiv från **Borgviks Bruk** som finns är deponerat hos Värmlandsarkiv i Gamla Badhuset. I **Värmlandsarkiv** finns **från Borgviks Bruk** 59 **hyllmeter**

arkivalier **bestående** av 1490 volymer från **åren** 1839-1930.

Däremot finns i **Borgvik** en **hembygdsförening**, vars **ordförande** heter Hans Hedberg. Där **finns** även **ett bruksmuseum**. I nummer 1992:2 av **medlemstidningen** berättade Hans Hedberg om en **utställning** i somras i museet om emigrationen från **Borgvik**. **Denna utställning** existerade även i sinnevärlden.

I NWT 9 nov finns ett reportage om **Borgvik** och **Hans** Hedberg.

Red

Landsarkiv i Karlstad ?

Tjänstemän från **kulturdepartementet** **besökte Karlstad** i slutet av september och informerades bl a av **företrädare** för **Värmlandsarkiv**. De fick bl a information om det samarbete mellan olika arkiv i Gamla Badhuset, som redan nu råder och som **bör** kunna fungera även med **ett landsarkiv** mom Gamla Badhusets väggar.

Kristinehamn 350 år

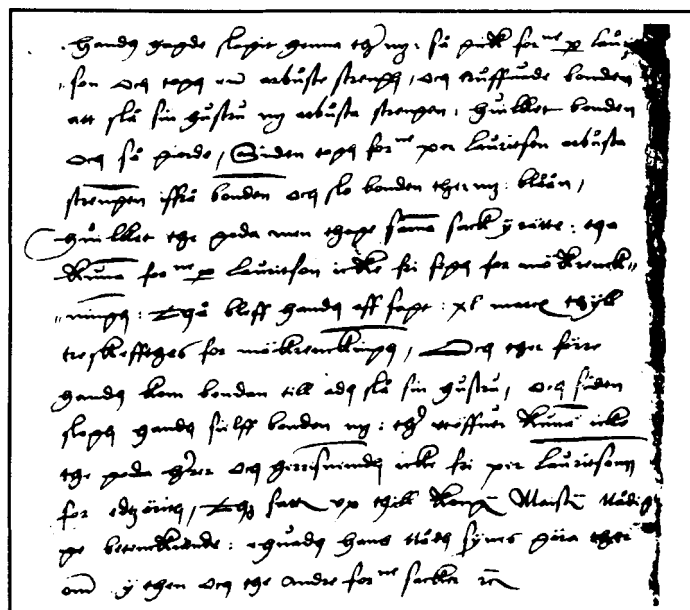
1992 **har Kristinehamn** firat 350-årsjubileum. Det var 1642 som d a gamla **handelsplatsen** Bro fick **stadsrättigheter** och fick namnet Kristinehamn. Mer om 350-åringa kan **läsas** i nr 1992:3 av **Värmländsk kultur**.

Preliminära manusstopp 1993: 93-02-05, 93-05-07, 93-08-06 och 93-11-05.

Utgivning första veckan i mars, juni, september och december.

Översättning av stilprovet i nr 1992:3

Hemgång hos landbo 1550

Figur 1. Text ur dombok från Grums härad 1550. Fortsättning och slut.

Stilprovet vi visade i nr 1992:3 var inte hela protokollet i domboken från 1550. I fig 1 visas resten av protokollet. PP fig 2 visas hur Vilmar Sjöberg har skrivit av ordagrant med återgivande av bokstäver, som skrivits interlineart, dvs upphöjt mellan raderna.

Vilmar har även skrivit om texten till modernt språk och vi återger denna text i sin helhet:

Den förutnämnde Per Haldwardssons dotter tjänade hos Per Lauritsson några år. Han hade samlag med flickan, när hon var i hans tjänst. Hon slutade sin tjänst hos honom och flyttade hem till sin far. Någon tid efter hon slutat sin tjänst, gjorde P Lauritsson besök hos en av sina arrendatorer (landbor), som bodde granne med P Haldwardssons. DA det var lidet på aftonen, gick P Lauritsson till sängs hos sin landbo. Senare under kvällen sade en av P Lauritssons tjänare, som var inkvarterad hos Haldwardssons, till flickans mor, att flickan skulle ligga hos honom om natten. DA försvarade modern henne (och nekade). Då slog tjänaren modern på munnen. Hon gick då till den gard, där P Lauritsson låg. Hon ropade till honom och sade: Mig sker stor orätt. Eder tjänare vill ha samlag med min dotter. DA stod P Lauritsson upp ur sängen och gick till P Haldwardssons gård. När han kom in i stugan,

hade hans tjänare dragit sin kos därifrån. DA sade P Lauritsson (till flickans föräldrar): Låt dottern följa med mig hem. Jag skall försvara henne. Detta gjorde flickan. Dagen därefter tidigt om morgonen, tog P Lauritsson flickan med sig till länsmannen och med denne i sällskap for de till Per Haldwardssons gård. Framkommen dit, sade P Lauritsson till bon-

den (landbon): Näpsar du inte din hustru, den skvallerbyttan, då skall jag

näpsa dig. Detta gjorde bonden förfärad. Han gick in i sin stuga och slog där sin hustru med ett (ved-)trä. Och sedan - Ny sida - han hade slagit henne med träet, då gick P Lauritsson (i) och tog en armborststräng. Han tvingade (därefter) bonden att slå sm hustru med armborststrängen. SA gjorde då bonden. Sedan tog P Lauritsson armborststrängen från bonden och slog bonden med strängen, så att denne fick blånad därav. Dessa saker tog de gode män upp till behandling i Rätten. DA förenämnde P Lauritsson icke kunde neka till mökränkningen, blev han dömd att böta 10 mark härför. DA han sedan tvingade bonden Halwardsson att slå sin hustru och då han själv därefter slog bonden, kunde de gode Herrar och häradsnämnden inte frikänna P Lauritsson för edsöresbrottet. Målet blev hänskjutet till Kongl Majts prövning och betänkande, hur dessa olika omständigheter skall bedömas.

The för^{de} Per Haldwardssons dotter tiente Per Lauritsonn nogor åårdh och belägrade samā piga i j hans tienste , och siden hom kom vtur hans tienste så kom hon hem till hennes fader, och nogen tiidh th' effth' , kom for^{ne} P Lauritsonn hem till sin landbo neste gordh till P Haldwardssons, när som thed ledh åt afftonen tha gick P iauritson i j sengh : nogit th' effth' på aftonen thå sagde er! P iauritsons tienare thill pigones moder, adh pigen schulle ligge hos ho^m om natten, tha ville moder hennes henne forsuare, thå slogh samā tienare hennes mod' på munnen, strax gick hon vt som P Lauritson logh och ropade thil ho^m : och sagde mega skeer stoor vskal, adh ed'r tienare ville belägra mijn dott': Tha stod P iauritson vp nar som hand kom i j stuffuen tha var hans tienare sin kåås, The sagde for^{ne} Per iauritson Iadh thin dotter følge megh heem : tha skall Tagh forsuare hennā , huilket hon och så giorde : The then andre dagen nest effth'tilige om morgonen togh Per Lauritson samā mz , och gick thill lensmanen och hagde ho^m mx degh thill for^{ne} Per Halwardsonn tha talade P iauritson til bonden : och sagde thill honom neffser thu icke thin hustru then skwallra bötte, thå schal lagh neffse thegh , huilket bonden bleff forfärit , och

Figur 2. Del av Vilmar Sjöbergs avskrift, ordagrant.

Underliga är släktforskarens vägar

Min historia böjades för **många** år sedan. ja egentligen redan på 60-talet. Min mormor **Hulda Hedberg-Kihlén** föddes i S Höke och hon hade en syster som hette **Clara**. vilken utvandrade till Amerika år 1908. Detta visste jag, men jag var ung och inte särskilt intresserad tyvärr.

Fynd i container

SA gick åren, **min** mamma var död och jag frågade mina mostrar vad de visste om Clara. De sa: "Henne talar vi **inte** om". DA väcktes **min** nyfikenhet. Jag **började** forska så smått, men utan något egentligt system. SA gick det **dåligt** som Ni kanske **förstår**. Men så i **början** på 80-talet rörde en kusin till mig efter **sin** mamma och hittade då en packe brev från Ciara i USA. Hon var **inte intresserad**, så hon slängde dem i **en** container. En annan släkting visste att jag **höll** på så smått med **släktforskning** och ringde mig. Jag slängde mig på telefonen och ringde till **min** kusin och bad henne **få** breven. Nu hör det till **saken** att det regnade, men hon tog på sig stövlarna och hoppade ner i **containern** och hämtade upp de **våta** breven, hängde dem på tork. Sedan **strök** hon dem släta igen. Breven var rätt torftigt **skrivna**, men jag fick i **alla fall** reda på att Ciara var gift med en norrman och att de inte hade några barn.

Emigrantforskning

Nu **började** jag mer systematiskt släktforska på landsarkivet i Göteborg. En bror till min mormor Gustav Edvin

Kihlén utvandrade 1887, men redan 1870 och 1872 utvandrade några farbröder till syskonen. Men nu började mina problem. Jag åkte till **Växjö**, men hittade inget. Var nästan **färdig** att ge upp - men så 1985 fick jag på konstiga vägar, som det **här** tar för lång tid att redogöra för, ett brev med ett testamente från en advokat i USA, där han skrev att Clara avlidit redan 1965. Döm om **min** glädje, där stod namn och adresser till **alla** Gustav **Edvins** barn. Det var **inte** konstigt att jag inte hittat honom i **Växjö**, han hade **nämligen** bytt namn till Lundborg. Nu var lyckan **fullständig**.

Amerikakontakter

Jag satte mig genast och skrev ett brev till det första namnet som stod i testamentet. Men tiden gick och jag hörde inget. **Tänkte** som så: "Ja, hon tror **väl** jag **är** ute efter **arvet**". Men skam den som ger sig. SA jag skrev till nästa namn på listan. **Till min** glädje fick jag svar nästan genast. Det var i dec 1985 som den första **kontakten** etablerades med Gustav **Edvins** 87-åriga dotter. I **slutet** på januari 1986 fick jag **åter** ett brev och då från en dotter till henne jag först **skrivit** till. Modern hade legat på sjukhus och dottern hade hittat brevet från mig när hon kom hem till modern vid jul. SA nu **har** jag brevkontakt med Denver, Colorado och **Newbury Park** i **Californien**. Fantastiskt, eller hur?

Det blev släkträffar

Och så sommaren 1989 reste **min man**, yngste son och jag över till USA och

träffade dem alla. **Vilken känsla!** Kände i djupet av mitt hjärta att vi hörde ihop. Gjorde **också** en resa till S Höke och träffade **där**, som det visade sig, en annan avlägsen **släkting** till mig, **Åke Dehlin**. Han talade om att det varit en norrman hos honom, som sagt att han **också** var **släkt**. Han hette **Bjame Chillén** och bodde i **Norrköping**. Bjame hade haft **kontakt** med **ännu** en **släkting** i Phoenix, Arizona, **så** när vi var i USA 1989 och passerade **Phoenix** passade vi på att ta kontakt med även honom. Han var son till Olaus **Chilleen**, **vilken** utvandrade 1870. Hans namn var Dolf **Chilleen**. Dolf, hans **hustru** Jeannie och sonen Ed med **hustru** Maria kom till oss redan någon vecka efter att vi kommit hem. De fortsatte sedan till S Höke och ni kan ju förstå **vilken känsla** för Dolf att **få** trampa på marken **där** hans far föddes 1843.

Nu i september 1992 blev vi bjudna på **bröllop** till Eds son Scott i Phoenix och vi kunde **förstås** inte motstå utan vi, **min** man, 2 av våra söner och jag åkte över igen.

SA nu väntar vi på invasion nästa sommar av släkten från USA. **Tyvärr** är **Bjame** död nu, men jag **har** livlig kontakt med hans syster i Norge **Björg Olden** och hennes man **Oddmun**.

SA kan det **gå när** nyfikenheten tar överhand. Har nu en livlig kontakt med Norge, Californien, Colorado och Arizona, **inte** illa, eller hur? SA visst är **släktforskning** fantastiskt, säj inget annat.

U . Andersson, Kålleröd

Stopp för lån av mikrokort

Stadsbiblioteket i Karlstad stoppade beställning av mikrokort från SVAR den 12 oktober.

Kommunstyrelsen i Karlstad har tills vidare stoppat **allt inköp** inom kommunen. T i **inköp** räknas lån från SVAR. Däremot berörs inte fjärrlån av **mikrofilm** och **böcker** från länsbibliotek eftersom **dessa lån orsakar** postavgifter, som inte **berörs** av stoppet.

Stoppet **gäller preliminärt** till årets slut.

Vargar i Nordmark

Ur Nordmarks härads **domböcker** Anno 1748 d 26 January.

För **Tings Rätten** **upwistes** **skinnen** af **twenne** stycken **fullwuxna** Vargar **hwilka** enligt Nämndens intygande Hustru Maria **Eriksdotter** och **Silleruds** socken **uthi** **sidstlidne** **Decembris** månad hon **dödadt** ini **uthi** sitt **Fähuus** **tient** samma **Odiur** igenom **taket** **ingådt** och gjort **skada** **fördenskuld** i **stöd** af Cap 6 **BygningaBalken** kommer hon **uthi** **fängalösen** 4 **Dahler** **Silfwermynt** mot **Qvittance** af Härads **sakören** at **undfå**. *Gum Albinsson-Karlsson*

Häxa i kyrktornet?

Från "Diverse **anteckningar** ur kyrkoböcker m m i Bergsjö socken, **Hälsingland** åren 1730-1745"

Klockaren **fann** i kyrktornet, när han om julottan kom för att ringa annan gång, en **gumma**, som skrapade på **kyrkklockan**. Han kastade ut henne genom den östra porten på norra sidan (före **branden** **voro** **två** portar på varje sida av **tornet**); men hon blev oskadad, emedan vädret fattade i hennes kjolar, och hon **nedseglade** som **en** glada.

Janet Leffler

Vem kladdar i kyrkböckerna?

"Sola" - en myt?

"Sola i Karlstad" är ett välkänt begrepp över hela Sverige. Den glada och stralande **vårdshusvårdinnan** Eva Lisa **Holtz** fortsätter 200 år efter sin död **att skänka good wili** till Karlstad. För det var ju hon som var "Sola" och som som i **så** många sammanhang än idag står som symbol för **Värmlandsmetropolen**. Enligt traditionen skulle prästen vid hennes **namn** i dödboken ha skrivit m de sedermera bevmgade orden **"Sola i Karlstad"**. SA står det att **läsa** hos flera författare, som skriver om Karlstad.

Vid något **tillfälle** vilie jag använda mig av detta och gick då direkt **till källan**, dvs dödboken för Karlstads **stadsförsamling** 1818. Inte hittade jag någon sådan notering! **"Jungfru Eva Lovisa Holtz, ålderdom, 79"** står det kort och gott. inget annat. **Nåväl**, tänkte jag, **då** skrev han det nog i husförhörslängden. Icke! På s 270 i **längden** 1814-1819 står inte ett ord om någon sol. Man får veta att Eva Lovisa var **född** 1739 och bodde i **åttonde** roten och mycket riktigt dog 1818. - Varifrån kommer **uppgiften** om "Sola"?

Kladd förekommer

Men det förekommer verkligen "kladd" och **tillägg** i böckerna. I Alsters husförhörslängd 1861-1865 återfinns på s 26 soldaten Magnus Jonsson Stolt i Byn med familj. Han hade bland andra barn **sonen** Carl Johan **född** 1861. I **anmärkningsspalten** till höger har någon - vem? - med mikroskopisk **stil skrivit** "Förebilden tiil G F:s Lelle Karl Johan". Gustaf Fröding, som själv **finns** med ett par sidor tidigare i kyrkboken, skrev dikten "Lelle Karl Johan" i **samlingen** Stank och flikar, som kom ut 18%. **Men** vem skrev texten i **kyrkboken** och när?

1813 dog i **Ransåters församling** änkan **Marit Andersdotter** och **drängen** Petter Nilsson i **Kärne**. **Petter**, som bara var 18 år, dog den 9 juni, och tre dagar senare dog hans mor, 60 år gammal. Som dödsorsak för de **båda** anges **"Svullt"** med **frågetecken** efter. De **båda** namnen omges i dödboken med **en kraftig** klammer och i liten **stil** kan man inklämt i texten **läsa** följande:

'obs att tvänne personer fått dö af svullt i detta tidehvarf, midt i ett folkebodt hemman m.m. är en outplånlilig skam för hemmanet, för Församlingen, för dess prest, dess fattigvård och hela Orten !!!'

Tre indignerade utropstecken avslutar meningen. Vem har skrivit de upprörda orden? Och när skrevs de? De har mte skrivits i direkt samband med att de dödas namn fördes m. Stilen i **boken** är mycket mindre och texten lappar delvis över den **efterföljande** noteringen med nästa **dödsfall** i **Ransäter**, som mte var förrän tre månader senare. Frågetecknen efter orden **"Svullt"** verkar också tillkomna i efterhand.

Eftersom jag bara **läst** texten på **film**, **kän** jag inte dra några slutsatser om **huruvuda** annan penna och annat bläck har använts. Stavning, **stil** och **blandning** av stora och små **bokstäver** verkar dock vara från tiden. Är det **prästen**, som i **självanklagelse** har skrivit detta för eftervärlden?

Eva Fredriksson

Ur blad & Forum

Alingsås släktforskare 3/1992.

Utdrag ur artikel av **Stig Askenbom**. "Lokal **självstyrelse** på 1800-talets svenska landsbygd".

Anna-Greta Hilborn. "Något om **namnskick**".

Fil dr **Nils William-Olsson**s föredrag i Oskarshamn 1991: "De svenska **bosättningsområdena** i Amerika".

Alir-Anor 1992:1 (Söderhamn). "Storjungfruns kapell".

Ah-Anor 1992:2. Sign GB: Om **stormingen** av **Faxeus** 1434.

Anropet 2/1992 (StorStockholm). SCBs material på Riksarkivet.

Christopher von Wamstedt. "En kunglig hästleverans med turbulent **förhinder** år 1706".

Barbro Nordlöf har fört **statistik** Över sina anors vigsel-, födelse- och dödsdagar. Vigslar skedde mest i **oktober** när

skörden var bärgad och **slakten** avklarad. Födslarna påverkades av vad som **hände** på midsommarmatten utom för det första **barnet**, vars **födelse** hade anknytning tiil tiden för **vigseln**. För dödsdagen gälde det gamla **talesättet** "Våren är svår för de gamle" - 40% av **Barbros** anor har dött under mars-maj.

Anknytningen 31992. (Nyköping-Oxelösund). **Elis Härshammar**. Presentation av Riksarkivet.

Arkivmagasinet 2/92. Utges av norska **riksarkivet** och utkommer med 3 nummer/år. I detta nummer uppmärksammar man riksarkivets **175-årsjubileum** med flera **intressanta** artiklar. Dessa ger historik och **beskriver** arkivbeståndet. B1 a finns **en** kort artikel av **Tore A Vigerust** med rubriken Intervju med **en bygdeboksförfattare** og **slektforskare**. Det är **Terje Gudbrandson** som

utfrågas om **sin forskning** vid riksarkivet.

C4-Häradsbladet 1992:1 (Kristianstad). **Nils-Eric Ljungberg**. "Valackare - Rackare".

Bodil Persson. "Sjukdomar i gången tid".

Anna Greta Nilsson. Om trolovning.

Lennart Nilsson. Om pottaskebränning.

Dis Väst 31992. **Hanslidhall**. Boupp-teckningsregister med programmet File Maker Pro för Macintosh.

Diskulogen Juni 1992. **Manu Hema**. "En **allmän** genealogisk databas för Finland".

Olof Cronberg. Samkörning av Svenska Antavlor med DISBYT.

Björn Johansson. Prov med **Kartverkets** kartdata för Sveriges ca 2500 församlingar.

Fortsättning nästa sida

Fortsättning från sida 19

GGP 1992:1 och 1992:2. *Jan G Ljungström*. "Skarprättare i Gästrikland".

Gränsbygdens **Släktforskare** nr 16, **Okt** 1992. 52 sidor i A5-format. "Markegångstaxa för år 1793 uti Elfsborgs län och Dals Land".

Söker **släktingar** till **Anna Carolina** Larsdtr **Romberg** f 1867 i Blomskog, samt till **Daniel Svensson** f 1736 boende i **Silbodal** m fl, familj som "försvann" till **Värmland** 1873.

I Övrigt mycket släktdata om personer mom Bohuslän, Dalsland och **Östfold**.

Hallandsfarares Information Mars 1992. *Antonius*. "Stafsingebonden som gick till Stockholm för att få fastebrev på sitt hemman".

Ur **Faurås** härads dombok 1682.

Jls-nytt nr 50 Sept 1992. Rapport om gränsträff i Sandslån.

Läsexempel ur gamla och nya läseböcker.

Lokalthistoriskt Forum 2-92. (Eskilstuna). *Kjell-Ove Mattsson*. "Hydevadsåsens genombrott".

MGP-Nytt 3/1992. Viktiga årtal ur den svenska folkskolans och folkundervisningens historia från 1571 till 1980.

Nolaskog nr 35 Juni 1992. *Kjell Berghund*. Husbehovsbränning.

Röjs 1/1992 (Ramsele-Junsele). *Göran Stenmark*. "Junseles Vild-Huss" (1871).

Rotposten 2/1992. (Jönköping). *Birgitta Johansson*. "Fästningsfångar". *Björn Lippold*. Soldatregister.

Släkt-Eken 2/1992. (Blekinge). *Lars-Erik Nilsson*. "Äktenskapligt trubbel i Knästorp".

Ingvar Ramdell. "Andreas Randel, Värmlänningarnas tonsättare".

Bödelstaxa från år 1736.

Släktbron 1992 (Kävlingebygden). *Torsten Nilsson* kommenterar i "Contante penningar efterfrågades men funnos intet" en bouppteckning från 1793. I denna redogörs ingående för de kontanter som fanns i dödsboet. Han redogör för de myntsystem som tillämpades efter myntreformen 1777 (1 riksdaler specie = 2 riksdaler silver = 3 daler silver).

Tor Flensmarck skriver om Digerdöden.

Släktdata 111992. *Kjell Åberg*. "Domboksregistrering och namnornmalisering".

Per Liljeström. "Klostret i Einsiedel". *Olof Pawlowski och Gunnar Bidås*. "Datavirus".

Bertil Tuneryd. "Hoveriet".

Släktforskare i Uppland 1-1992.

Björn Hagelin skriver minnesruna över medlemsbladets redaktör Ingeborg Klenell (d 9/11 1991).

Hans Gillingstam. "Fastena-traditioner om 1700-talets soldater".

Sonja Färeby. "Bigami i Färila" skildrar från fångenskap hemvändande soldater med omgift hustru.

Dennis Parming. "Tierp 1834-36: Varning för gårdfarihandlare!". Smittspridning av kolera. **Sockenstämmas** missnöje över "Den mängd av till stor del utländska handelsvaror de i Socknen avyttra och hvartill en betydlig del af tjenstefolkets årslöner medtages".

Harry Åkerman. "Hustrumisshandel i Morkarla 1846".

Dennis Parming. "Släktforskning i Nordamerika".

Släktforskare i Uppland 2-1992.

Karl-Henrik Östmark. "Skoklosters första bammorska".

Släktspejaren 4/1992. (Vasa). "Mökränkning."

"Avlivandet av trollkonor."

"Olika produkter i prästråtan år 1546."

Släktspejaren 5/1992. "Majestätsbrott".

Släktspejaren 6/1992. "Mustasaari medeltid 1348-1522".

"När världens första bil visades".

Strödda Annotationer Mars 1992. (Örebro län). *Stefan Nilsson*. Om emigrantforskning.

Västgötagegenealogen nr 211992. "VGF 10 år".

Ådalingen 3/1992. *Rune Dahlkvist*. "Härstammar från Strinne" (August Strindberg).

RD: "Ängermanländska hypokondrismer".

Fil dr *David Papp*s föredrag i Uppsala 1992: "Äldre invandring från Estland och Livland".

Karta över **Värmlands** socknar.

Frågor och Svar

På förslag av Harald Persson öppnar vi här en frågespalt för **släktforskarfrågor**. Vi får ibland frågor, som inte direkt passar m under rubriken Anor sökes. Hittills har vi satt m sådana frågor **ostrukturerat** i tidningen, men hädanefter **har** vi **täckt** samla dem på ett **ställe** i en **särskild** spalt. Vi **börjar** med **en** fråga om Kävringebom.

Om vi själva **har** svaret, **så skriver** vi svaret direkt efter frågan, men eljest slänger vi ut frågan med förhoppning om att någon bland läsekretsen **har** svaret. **Signatur** må användas men redaktionen vill **gärna** veta vem som frågar. För frågor, som **kräver** långa svar, **så** förbehåller vi oss rätten att göra sammanfattningar och vidarebefordra hela svaret till frågaren.

Fråga:

Var finns Kävringebom?

Ar det någon som **känner** till var den värmländska byn Kävringebom ligger eller **har** legat?

Årsbok 1992 från Lokalthistoriska sällskapet i norra Södermanland avhandlar **Råby Rekame** socken på 300 sidor. I kapitlet om sägner kan man bl a **läsa** om **gubben** från Kävringebom:

"Någon gång på 1700-talet **skulle** en kringvandrande skomakare från Värmland, närmare bestämt från byn **Kävringebom**, ha kommit till **Råby** med sina verktyg och sina verktyg och sm **lästkruppa** på ryggen. Han gick **genom** **Råby** och kom **fran** till en backe och **där** mötte han en **gumma**. Kanske trodde han att **gumman** hade pengar eller också var det något annat han ville ha. Han slog ihjäl **gumman** och gömde **henne** i skogen. Sedan försvann han och påträffades aldrig mera."

Kävringebom

Svar märkt med **frågans** signatur **sändes till VärmlandsAnor, Ljunggatan 39 C, 664 00 Grums.**

Boktips

Arkiv i Väst 1

Från Adelsbrev till Automobil. Landsarkivet i Göteborg 1986. Vi har tidigare **anmält Arkiv i Väst 2**. Det är på sm plats att nämna även den **första utgåvan** i serien. Denna utkom vid landsarkivets 75-årsjubileum och **innehåller** följdriktigt en historik över GLA.

Artiklar med **värmländsk anknytning:**

Beata Losman: Verkligheten bakom kyrkböckerna. Författaren analyserar här kyrkböckerna från Väse, som hon **undersökte** när hon skrev "Kvinnor, män och barn på 1800-talets svenska landsbygd." (Se NFV 1990:3). Hon är **skeptisk** mot kyrkböckernas **källvärde** även om om just Väse församling har **omsorgsfullt** förda böcker. Hon ger exempel på flera felaktigheter och brister i materialet.

Beata Losman: Fattiglängden i Väse församling. Väse fick sitt första fattighus 1886 i **Ölmskog**. Dessförinnan var vården **decentraliserad**. En kopia ur **fattiglängden** från 1832 (LIII:2) visas.

Bode Janzon: Fattigskjutsen. Om förpassningstrafiken mellan Norge och Sverige **kring** sekelskiftet 1900. Ad-keln **börjar:** "År 1901 inrättades en extra länsmanstjänst i Charlottenberg för att: 'underlätta ordinarie **kronoläns**mannens ... betungande **arbetsbörda** med **anledning** av den alltmer tilltagande utvisningen från Norge av **svenska** personer i utblottat tillstånd'". **Det** rör sig till stor del om **arbetsvandrare** som på något sätt **misslyckats**. De redovisade exemplen **innehåller** **levnadsbeskrivningar** och **släktskapsuppgifter**. Författaren menar att det polisiära **källmaterialet** kompletterar **folk****bokföringsmaterialet** i det att att man kommer närmare **arbetsvandrarens** vardag: "arbetslösheten, de fruktlösa **vandringarna** från ort till ort i sökande efter **arbete**." **Här** berättas om sjukdomar, **olycksfall**, **fylleri** och kriminalitet. Uppgifter är hämtade bl a från Jösse **härads** västra **länsmansdistrikts** arkiv **AVI:4** och **Värmlands länsstyrelse**, landskansliets arkiv **AI:17**.

Mats Hellspong: Korset, fanan och fotbollen.

Folkrörelsernas kulturmiljö i ett jämförande perspektiv. Carlssons 1991. Boken skildrar **folk****rörelsernas** kulturmiljö **för** och nu och behandlar tiden **från 1800-talets** andra hälft fram till våra dagar. I ett **jämförande** **perspektiv** ställs **frikyrkorörelsens**, **nykterhetsrörelsens**, **arbetarrörelsens** och **idrottsrörelsens kulturmiljö** mot varandra. Författarens utgångspunkt är att vardagens **föreningsmiljö** är **väl så betydelsefull** för medlemmarna som rörelsens ideologi. **Rörelsernas** aktiviteter och deras kulturhistoriska bakgrund ägnas stor uppmärksamhet. Symboliska budskap som de **återspeglas** i t ex byggnaders **utformning** men också i **föremål** och **klädesvanor** får **läsaren** en detaljerad **inblick** i. I ett avslutande kapitel diskuteras orsaker till och konsekvenser av **folk****rörelseengagemanget** för **individen**. Boken är rik! illustrerad.

Mats Hellspong är docent i etnologi vid Institutet för folklivsforskning vid Nordiska museet och Stockholms universitet.

Bibliografier över arkivlitteratur

Olof Jägerskiöld: Svensk arkivbibliografi 1945-1960. Stockholm 1962.

Jan Lindroth: Svensk arkivbibliografi 1961-1979, Stockholm 1981.

Irma Ridbäck: Svensk arkivbibliografi 1980-1989, Stockholm 1991. Kan köpas genom: Svenska arkivsamfundet, c/o Riksarkivet, Box 12541, 102 29 Stockholm.

Arkivvetenskapliga studier del 1-6.

Innehåller uppsatser om arkivvetenskap, arkivteori, arkivhistoria och presentationer av arkiv. Uppsatsemas **släktforskaranknytning** är varierande - i hur stor grad beror på forskarens **intresseinriktning**. Det finns **enstaka** uppsatser som enligt reds **uppfattning** ligger i **släktforskningens** periferi. Men som nämnt, så är **de4** mesta av **intresse**. "Är mte så **högtidlig** som **namnet** kan få en att **tro**", enligt SVAR.

Uppsatser som berör Värmland:

Del 2:

Knut Ohlsson, Lagmansrättsarkivalierna i landsarkivet i Göteborg

Del 3:

Ingvar Holmberg: Almgrens samling i Bergskoilegie arkiv

Kurt Ågren: Silverrush i Bergslagen

Del 4:

Erik Dahlgren: Det västsvenska generalguvernementets 1648-1654 arkiv
Torbjörn Fogelberg: Svenska glasbruksarkiv

Gösta Lext: Landsarkivets i Göteborg tillkomst

Del 5:

Samordning av **kommunal** och **enskid** arkiwård. Erfarenheter av **Värmlandsarkivmodellen 1971-1981**

Del 6:

Hugo Karlsson: Om västsvenska gruvor, skogar och **allmänningar**

Lars Nilsson: Forskningskurvan vid landsarkivet i Göteborg.

Del 2-6 finns att köpa hos landsarkivet i Uppsala.

Nils Nilsson: AU hitta i arkiven. Liber, Stockholm 1986. En överskådlig och **lättfattlig** skriven bok för den som vill söka vidare i arkiven utöver de traditionella vägarna. **Beskriver** **arkivorganisationerna**. Vissa sakuppgifter om t ex de **kommunala** arkiven är visserligen **inaktuella** (Arkivlagens tillkomst 1991).

Övrigt i boken är anvisningar hur man hittar i arkiven, **litteraturanvisningar** uppdelade i olika ämnen, t ex **domböcker**, **hembygdsforskning** och **släktforskning**.

Ett kapitel handlar om register, såväl **interna** som **externa**. Till de **interna** registren **räknas** de diariet och register, som finns i **arkivmaterialet**, samt de **register** som upprättats av **arkivorganisationerna**. Författaren varnar dock för **övertro** på registreringens möjligheter. Om **externa** register **skriver** han: "Även om de flesta **externa** register är **ofullständiga** och måhända **subjektiva**, är de naturligtvis till ovärderlig **nytta**." Till kapitlet om register har fogats en **förteckning** över några **registeröversikter** bl a Per **Clemenssons** "Registerarbeten i Göteborgs landsarkiv" (Denna **registeröversikt** finns i uppdaterad form år 1991 publicerad i Arkiv i Väst 2. Red).

ANOR SÖKES

168. Krukmakare. Kan någon hjälpa mig med efterforskning runt **krukmakare** i Kristinehamn? Intresseområdet berör även hela **Värmland**, samt kunskaper **kring** deras verksamhet och **alster**. I min släkt finns flera **krukmakare** **Linroth** på 1700-talet i Kristinehamn, minst 3 generationer kända: **Gustav L**, son **Zacharias L** 1710-1784, sonson **Carl Gustaf L**. Finns arbeten eller kopior av dito bevarat av sådant de gjort?

*Inga-Lill Persson
Viktastargatan 74
722 41 Västerås
Telefon bostad 021 - 33 73 16*

169. Jag söker: Uppgift i födelsebok för mästern Erik Sillberg **Måns-son** f 28/8 1729 i **Sillerud**, d 7/1 1799 i **Billingsfors** och födelseort för hh **Annika Falk Eriksdtr** f 1730, d 1787 i **Billingsfors**.

*Inez Molander
Ledetvägen 26
440 42 Alafors*

170. Jag söker **föräldrama** till: **Mästersmeden Carl Lindberg** f 1758 eller 1767 i **Alvsbacka** eller **Sunnemo** eller **trakterna kring** bruket vid **Alvsbacka** samt hh **Christina Jansdtr** f 1761 eller 1766 från samma del av **Värmland**.

*Doris Hedin
Box 26
864 21 Matfors
Telefon 060 - 207 89*

171. Broström och Björk. Vet någon något om **smedsläkterna** **Broström** och **Björk** från **Häggevik** och **Malöga** i **Eds socken** i **Värmland**? Utgör den förstnämnde anor till **redarsläkten** **Broström**?

*Lennart Larsson
Vänersborg
Telefon 0521 - 200 12*

Nya medlemmar 1992 - Välkomna !

Enamn	Fnamn	Gadress	Padress
=====	=====	=====	=====
Andersson	Bo	Eriks väg 6	464 50 DALS ROSTOCK
Byström	Lena	5. Villagatan 10	653 41 KARLSTAD
Carlsson	Anette	Hagagatan 8 G	652 20 KARLSTAD
Ericsson	Ingegärd	Strandvägen 14	660 11 BILLINGSFORS
Fallberg	Lennart	Susan vinds väg 8	660 60 MOLKOM
Henriksson	Anette	Sjöeryd	568 91 SKILLINGARYD
Hohlfält	Tore	Norunsvägen 46	670 40 ÅMOTFORS
Holmberg	Birgitta	Drottninggatan 11	652 25 KARLSTAD
Hvitfeldt	Ingegerd	Hagagatan 3	652 20 KARLSTAD
Höök	Ingvar	Ramsvägen 9	680 96 LESJÖFORS
Jansson	Solveig	Loggvägen 18 E	865 32 ALNÖ
Johansson	Peter	Drottninggatan 13	652 25 KARLSTAD
Larson	Evert	Trelleborgsväg Mälarhus	270 52 BORRBY
Larsson	Sven Erik	Munkebolsgatan 6	654 69 KARLSTAD
Leander	Inger	Stavstorp 9048	661 00 SÄFFLE
Lindberg	Ola	Tånggatan 3	820 60 DELSBO
Myhl	Sven	Kolonigatan 7	413 21 GÖTEBORG
Norström	hke	Nimrodsgatan 18	115 42 STOCKHOLM
Nyberg-Stefanus	Marianne	Järpegatan 15 E	664 00 GRUMS
Olsson	Lars-Erik	Gnejsvägen 10 A 51	907 40 UMEÅ
Orr	Inger S	1010 U 16th St	Upland CA 91786 USA
Perman	Gunnar	Fågelvägen 9	856 43 SUNDSVALL
Persen	Ingall	Brattet 47	N-3029 DRAMMEN
Persson	Ruth	Gröna gatan 67	414 54 GÖTEBORG
Reidner	Inga-Lill	Gruddvägen 19	792 50 MORA
Röjmo	Ejnar	Konvaljegatan 26	653 45 KARLSTAD
Silja	Tom	Storgatan 49	667 00 FORSHAGA
Stordal	Björg	Vetlandsfaret 6 B	N-0684 OSLO
Storm	Anita	Kilerud 5289	661 00 SÄFFLE
Sundell	Eric	Vendelfridsgatan 6 A	217 64 MALMÖ
Wallroth	Kurt U	Härnegatan 10 D	531 39 LIDKÖPING
Uard	Anita	Knappstadsvägen 8	653 42 KARLSTAD
Uard	Kevin	Knappstedsvägen 8	653 42 KARLSTAD
Öström	Kjell	Vanadsvägen 41	113 23 STOCKHOLM

Fortsättning från sida 21

Boken **innehåller** även en ordlista över **arkivtermer**, samt en **förteckning** över **arkivinstitutioner**.

Nils Nilsson: Arkiven och informationssamhället. Ac. Studentlitteratur, Lund 1976. **NP Palmborg** skriver om boken i information **tiii** bibliotek "Pli ett par **ställen** har det smugit sig in ett något snävt och kritiskt formulerat omdöme om biblioteken och **bibliotekstekniken**. Att **kulturminnesvårdande** uppgifter skulle spela mindre **roll** än **förut** i biblioteken kan **knappast** vara riktigt, och **likså** torde det vara ganska olyckligt med ett **påstående** att **skiljelinjen mellan arkiv** och bibliotek blivit större nu än tidigare."

Red anser att **Nils Palmborg** läst **nämnda** bok med skyggglappar. Han har helt missat bokens budskap. Det är beklagligt att biblioteksinformation skall **bestå** av ett **så** slarvigt hopkommet och komplexfyllt omdöme som **Nils Palmborgs**.

Arkiven och informationssamhället handlar om det dess namn anger. **NP Nilsson** behandlar arkivens roll, **karakter** samt mål och medel. Han tar upp **synpunkter** i samband med mikrofilmning. Han tar upp till diskussion om det är möjligt att **låta ersättningsfilmer** mta **originalhandlingarnas** plats i arkivet. En stor del av boken är **måhända svårsmält** och kräver något mer än en **genomläsning** för **att** **fullt** ut **tillägna** sig. Den handlar **tiii** stor del om **arkivvetenskapliga** problem. Jag **vill** dock för **släktforskare** **särskilt** rekommendera kap 3: "**Ögonblickets** skuggor" med under**rubrikerna** "**Till kyrkoarkivens pris**", "Att förevisa ord" och "Det var **en** gång". Han belyser **på** ett blide **sakligt** och poetiskt sätt **kyrkoarkivens** stora värde. I det sista kapitlet berör han **knytningen mellan arkivmaterial och** litteratur. Han ger **författarna** av historieromaner **både negativ och positiv kritik**. Som exempel **på författare** som nått **långt i behärskning** av källmaterialen nämner han Eyvmd **Jonsson**, Vilhelm Moberg och **Sigrid Undset**. Detta kapitel ger **släktforskaren** en anvisning om den **kritiska analys** man **bör** göra **när** man **läser** litteratur med skildringar av **f o r f ä ä miljö och levnadsvillkor**.

Lördagen den 23 januari 1993 kl 1100
i Gamla Badhuset i Karlstad anordnar vi en

Datatraff

i samarbete med DIS
Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen
Presentation och demonstration
av släktforskningsprogram

DISGEN - programmet som håller reda på
den egna slakten

DISFOR - programmet för framtagning av
släktforskarförteckningar

DISFAMILI - uppringbar databas för **släkt-**
forskare (innehåller cirka 400 000 personer)

DISBYT - anbyte med dator

Tillfälle till **frågor** och erfarenhetsutbyte
VÄLKOMNA

GÖD JUL

tillönskar VärmlandsAnor
alla sina läsare

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning retur
med nya adressen till:

Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 00 FORSHAGA

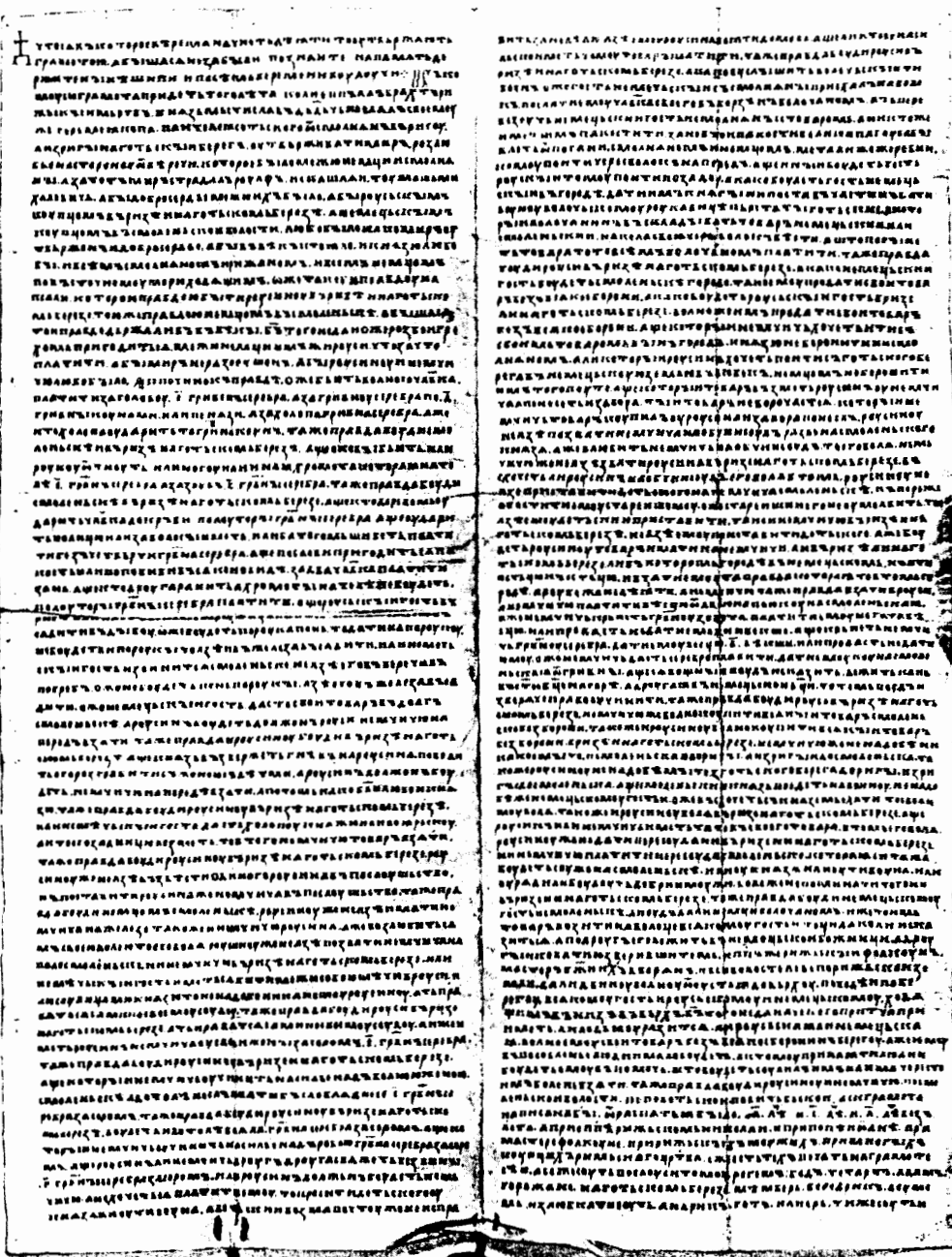
B

Forshaga
Porto betalt
Port payé
P 650289500

Detta dokument i original
visades vid arkivutställningen
Lettland och Sverige. His-
toriska skattet. Riksarkivet
i Riga visar arkivhand-
lingar, som visades i Karlstad
oktober-november. Det är det
äldsta daterade dokumentet i
Lettlands riksarkiv. Dokumen-
tet är avfattat på ryska och är
en översättning från original-
språket, som har varit platt-
tyska eller latin. Det är försett
med i rött snöre hängande
metallsgill.

Från ett foto av Raymond
Hejdström.

Reportage från invigningen
av utställningen i nästa
nummer.

Smolensk-fördraget med Riga och Gotland. 1228.